

ΗΘΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Γ. Κ. ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΙΣ
(Πτυχ. Ιεροῦ ἐν ΒΑΜΩ—(Κρήτης)

ΝΕΑ ΖΩΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ
Ἐβδομηκοντα δραχμ. 25

« Τὸ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ » (Β'. Κορ. γ'. β.)

Ο ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΓΑΜΟΣ ΤΩΝ ΚΛΗΡΙΚΩΝ

ΑΚΟΥΣΘΗΤΩ ΚΑΙ Η ΕΤΕΡΑ ΓΝΩΜΗ

Α'.

Εἶνε ἀληθές ὅτι ὁ χριστιανικὸς θεὸς καὶ ἡ χριστιανικὴ ἠθικὴ διειροδύνεται εἰς τοιοῦτον καὶ τοιούτην κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ὡς τὸ θέλουν οἱ κκκ^α τοῦ β'. γάμου ; Οἱ κατὰ τοῦ β'. γάμου τῶν κληρικῶν διακείμενοι, στερούμενοι προφανῶς λογικῶν ἐπιχειρημάτων, δὲν ἐδυσκολεύθησαν ἀψηφόντες ἐν γνώσει τὰς σητὰς καὶ κατηγορηματικὰς τῆς Καινῆς Διαθήκης γνώμας, νὰ προβάλλωσιν ὡς σπουδαιότατον αὐτῶν ἐπιχείρημα ὅτι εἰς ἄλλην ἠθικὴν ὑπάγεται ὁ κληρικὸς καὶ εἰς ἄλλην ὁ λαϊκός, διαιροῦντες οὕτω λίαν πεπλανημένως καὶ ἐπιζημίως τὴν ἐνιαίαν καὶ ἀδιώρητον χριστιανικὴν ἠθικὴν.

« Ἡ πράξις τῆς Ἐκκλησίας ἀπαγορευσάσης τὸν β'. γάμον ἔχει ὡς βάσιν τὴν ἠθικὴν τελειότητα », βοῶσιν οἱ μὲν, « ὁ ἀπ. Παῦλος πρῶτον μεταξὺ τῶν προσόντων τοῦ ἐπισκόπου τάσσει τὸ ἀνεπέληπτον », εὐθύς δὲ μετὰ τὸ « μιὰς γυναικὸς ἄνδρα » ἐπάγει τὸ « νηφάλιον, σώφρονα, κόσμιον », « βοῶσιν οἱ δὲ. « Ὁ κληρὸς ὡς φορεὺς τῆς θείας διδασκαλίας πρέπει νὰ εἶνε καὶ κατὰ τὸ παράδειγμα τέλειος τύπος, διότι ἄλλως πῶς εἶνε δυνατόν νὰ παρέχει εὐλογίαν εἰς ἄλλους καὶ νὰ ἐπιτελῇ διακονίαν αὐτὸς ὁ ἴδιος εὐρισκόμενος ἐν ἀτελείαις καὶ ἀδυναμίαις ; » ! κραυγάζουσιν, ἐκλαμβάνοντες οἱ ἀφελεῖς τοὺς ἀναγνώστας τῶν ἀφελεῖς καὶ τελείως ἀγεύστους τῆς Καινῆς Διαθήκης.

« Ὁ κληρὸς κατὰ τὸ παράδειγμα πρέπει νὰ εἶνε τέλειος τύπος » ! ! Τέλειοι δὲ κατ' αὐτοὺς θὰ εἶνε οἱ ἱερεῖς, ὅχι ἂν εἶνε ἐγγράμματοι, νηφάλιοι, σώφρονες, κόσμιοι, φιλόξενοι, διδακτικοί, μὴ οἶνφ πολλῶν προσέχοντες, μὴ πληκται, μὴ ἀισχροκερδεῖς, ἐπεικειεῖς, ἄμαχοι, ἀφιλόγυροι, μὴ νεόφυτοι, ἂν ἔχωσι μαρτυρίαν καλὴν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν, ἂν εἶνε ἀνέγκλητοι, ἀντεχόμενοι τοῦ κατὰ διδασχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατοὶ ᾧσι καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαίνουσῃ καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν, ὅχι τέτοια προσόντα δὲν ζητοῦται ἀπὸ τοὺς κληρικοὺς καὶ δι'

αὐτὸ καὶ δὲν ὑπάρχουν. Εἰς τέτοια προσόντα ὁ θεὸς κατ' αὐτοὺς δὲν προσέχει. Ζητοῦν μὲ πείσμα ὡς μόνον προσὸν τῆς τελειότητος, ν' ἀπέχουν τοῦ γάμου καὶ ἀφοῦ δὲν δύναται ν' ἀπαγορεύσουν τὸν πρῶτον γάμον ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς, ἀλλὰ τοὺς συγχωροῦν νὰ εὐρισκῶνται ἐν ἴσφ διαρκεῖ οὗτος ἐν ἀτελείαις καὶ ἀδυναμίαις ! ! ὡς οἱ λοιποὶ τῶν χριστιανῶν ! !, ζητοῦν νὰ τοὺς κάμουν ἐκόντας ἄκοντας τελείους, διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ β'. γάμου, ἵνα μὴ εὐρισκῶνται ἐν ἀτελείαις καὶ ἀδυναμίαις ! διότι κατὰ τὴν νομοτροπίαν τῶν, δ, τι συνεχῶρεῖτο εἰς τὸν πρῶτον γάμον, δὲν συγχωρεῖται εἰς τὸν δεῦτερον ! !

Ἀντιστρατευόμενοι τὴν σαφὴν, σαφεστάτην, τοῦ Θεοῦ Λόγου διαταγὴν, καθ' ἣν ὁ ἔγγαμος βίος εἶνε ἡ λυδίξ λίθος τῆς ἀξίας τοῦ ἀληθοῦς κληρικοῦ καθὼς καὶ παντὸς χριστιανικοῦ, καὶ ἀγνοοῦντες ὅτι τὸν γάμον οὐδ^αχι^{οῦ} ὁ Θεὸς Λόγος, ἐμμέσως ἢ ἀμμέσως ὑποθιβάξει, θέτων ὑπὲρ αὐτὸν τὴν ἀγαμίαν, ἣν οὐδ^αχι^{οῦ} συνιστᾷ, φρονούσιν, ἢ προσποιοῦνται ὅτι φρονούσιν [ὅτι ἐν τῇ ἀναγκαστικῇ ἀγαμίᾳ καὶ ἀποχῇ ἀπὸ τοῦ β'. γάμου, ἔγκειται ἡ χριστιανικὴ τελειότης ! ! ἣν μονοπωλιακῶς θέλουσι νὰ κατέχη ὁ κληρικὸς ! ! Ὅποια οἰκτρὰ ἀπάτη καὶ πλάνη !

Ἡ χριστιανικὴ τελειότης, ὃ θιασῶται τῆς ἀγαμίας καὶ τῆς ἀπαγορεύσεως β' γάμου, πύρρω ἀπέχει τούτων, ἢ μᾶλλον ἡ ἀναγκαστικὴ ἀγαμία καὶ ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τοῦ β' γάμου, οὐδεμίαν ἀπολύτως σχέσιν ἔχει μὲ τὴν χριστιανικὴν τελειότητα, διότι εἶναι ἀφύσικοι, καὶ πᾶν τὸ ἀφύσικον ἄγει εἰς τὸ ἀντίθετον τῆς τελειότητος.

Ἡ χριστιανικὴ τελειότης δύναται νὰ καλλιεργηθῇ καὶ καρποφορήσῃ μόνον ἐν τῷ οἰκογενειακῷ βίῳ, μόνον γιὰ τοῦ γάμου, μόνον διὰ τοῦ συζυγικοῦ βίου, διότι ἡ οἰκογενειακὴ ἐστὶς εἶναι ἱερὸν εἰρήνης καὶ εὐδαιμονίας, κέντρον ἐξελέξεως τῶν ἠθικῶν καὶ θρησκευτικῶν συναρισθημάτων.

Ὁ ἀνατρέφων τὰ τέκνα του ἐν παιδείᾳ καὶ νοθεσία Κυρίου, αὐτὸς εἶνε χριστιανικῶς τέλειος. Διότι ὁ ἀνατρέφων τὰ τέκνα του σύμφωνα μὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ Εὐαγγελίου, πρέπει νὰ εἶνε κάτοχος καὶ ἐφαρμοστὴς αὐτῶν ἀληθῶς, καὶ οὗτος εἶνε ἐκεῖνος περὶ οὗ ὁ Σωτὴρ εἶπεν « ὅς γὰρ ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται » .

«**Αν ἀνεκηρύσσοντο ὡς ὠφείλεν ἄγιοι, οἱ ἀληθεῖς χριστιανοὶ γονεῖς, οἱ ἀποδίδοντες εἰς τὴν κοινωνίαν τέκνα μὲ ἀνεξιτήλους χριστιανικὰς ἀρχάς, ἢ κοινωνία θὰ ἦτο ριζικῶς ἀλλοία, θὰ ἦτο ἀπείρως ἀνωτέρω τῆς σημερινῆς.**

Νεώτερός τις αὐτοθαυμαζόμενος κοινωνιολόγος ! ἀπ' ἐκείνους ποῦ ἐν τῇ ἀναγκαστικῇ ἀγκυρία καὶ ἀπαγορεύσει τοῦ β' γάμου πιστεύουσιν ὅτι ἀποκρυσταλλοῦται ἡ χριστιανικὴ τελειότης, ἀπ' ἐκείνους ποῦ τὴν χριστιανικὴν ἠθικὴν τὴν θέλουν διηρημένην, ἀντὶ τῆς ἀνοίξεως τοῦ ὀφθαλμοῦ του νὰ ἴδῃ τὴν ὁλοκληρῶς στασιμότητα, τὴν ἠθικοθηροσκευτικὴν λυπηρὰν ἡμῶν κατάστασιν, νὰ ἴδῃ ὅτι μέγα τμήμα τοῦ λαοῦ διαρκῶς αὐξανόμενον καὶ ὀγκούμενον κατέστη ἐπικινδύνως ἀδιάφορον πρὸς τὰ θεῖα, λόγῳ τῆς ἀκάρου τυπικολατρείας κ.λ.π., γράφει :

«Καὶ ὅτι μὲν τὸ «ἀνεπίληπτον» παντὸς λειτουργοῦ μειοῦται καὶ θίγεται διὰ τῆς δευτερογαμίας, δὲν ὑπάρχει νομιζομεν, ἀμφιβολία τις. *Επὶ πλέον δὲν δύναται τις ν' ἀρνηθῆ, ὅτι ὁ λειτουργὸς διὰ τῆς δευτερογαμίας αὐτοῦ καθίσταται κατάφορος εἰς τὸ ποίμνιον, ὅτι δὲν ὑπέγκειται τῆς σωματικῆς ἀδυναμίας, ἀλλ' ὑπόκειται καὶ αὐτὸς εἰς τὴν αὐτὴν ἀσθένειαν ἀπέναντι τῶν σαρκικῶν ὀρμῶν, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ οἱ πολλοί.» Αὐτὰ γράφουν ἔτσι ἀγνοοῦν ἐντελῶς τὰ πράγματα, ἔτσι ὁμιλοῦν περὶ πραγμάτων χωρὶς προηγουμένως νὰ ἐξετάσωσιν αὐτὰ, ἔτσι ἀγνοοῦν τὴν κοινωνίαν, ἔτσι στοιχειωδῶς ἀγνοοῦν τὸν ἄνθρωπον, ἔτσι παύουν μὲ τὰς λέξεις, ἔτσι νομίζουν, ὅτι τὰ ξυρῶν δλα καὶ θέλουν νὰ παρουσιάζωνται ὡς τοιοῦτοι.

Τὸ ἀνεπίληπτον παντὸς λειτουργοῦ μειοῦται καὶ θίγεται διὰ τῆς δευτερογαμίας !!! *Ἄλλ' ὡς δοκησισοσοφοί, οἱ διωλιζόντες τὸν κῶνωπα καὶ τὴν κάμηλον καταπίνοντες, τὸ ἀνεπίληπτον, ἔπου τυχὸν ὑπάρχει ἀληθῶς, ὡς δὲν μειοῦται οὐδὲ θίγεται διὰ τοῦ πρώτου γάμου, οὕτω δὲν μειοῦται οὐδὲ θίγεται καὶ διὰ τοῦ δευτέρου, διότι ὅλος ὁ κόσμος γνωρίζει, πλὴν ὑμῶν, ὅτι, ὁ αὐτὸς σκοπὸς καὶ ἡ αὐτὴ ἀνάγκη ποῦ ὑπηγόρευσε τὸν πρῶτον, ὑπαγορεύει καὶ τὸν ἐξ ἀνάγκης δεύτερον. Διὰ τοῦτο ὅλος ὁ κόσμος θεωρεῖ τὴν τέλεισιν τοῦ β' γάμου φυσικωτάτην καὶ ἐπιβαλλομένην μάλιστα λόγῳ τῶν συνθηκῶν τῆς ὁποίας ἐδημιούργησεν ὁ πρῶτος. Τώρα ἄς ἐλθῶμεν εἰς τὸν χηρῶσαντα καὶ δὴ ἐν νεαρῇ ἡλικίᾳ κληρικόν, νὰ ἴδωμεν τίς ὁ κόσμος περὶ αὐτοῦ φρονεῖ. Ὁ κόσμος λοιπὸν (ἐξαιρέσει ὑμῶν τῶν δοκησισόφων), ἀγόμενος ἀπὸ τὴν στοιχειώδη καὶ ὑγιεστάτην ἀντίληψιν ὅτι ὁ κληρικὸς ἱερεὺς εἶνε ἄνθρωπος οὐδόλως ἀπ' αὐτὸν διαφέρων, σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, οὐ ἔνεκα ἢ θρησκεία τὸν θέλει ἔγγαμον, διότι τὸν γάμον κηρύσσει θεῖον νόμον καὶ θέλημα, καὶ ὄχι ὅπως ὑμεῖς ἀντιχριστιανικῶς τὸν θεωρεῖτε καὶ κηρύσσετε ὡς πληροῦντα παρανόμους δόξαις, θὰ ἔχαυε μεγάλως, εἰς καὶ εἰς β' γάμον ἤρχετο

ἀκωλύτως, ὡς ἦλθε καὶ εἰς πρῶτον ὁ ἱερεὺς του, χάριν τῆς δικτηρήσεως τοῦ ἀνεπίληπτου αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον χάνει διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ β' γάμου ἀντὶ τῆς δικτηρήσεως, διότι ἀδιάσειστον ἔχει τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ ἐν χηρείᾳ κληρικὸς δὲν δύναται ζῶν ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ νὰ μεταβληθῆ εἰς ἄλλον, ἀλλ' ὑπάρχει φόβος μέγας, μέγιστος, ἀνευ τοῦ β' γάμου νὰ ζῆσῃ ἄλλην ζωὴν, σκανδαλώδη κοινωνικῶς.

Ναί, τὸ ἀνεπίληπτον, τὸ χάνει ἀντὶ τῆς δικτηρήσεως ὁ ἐν χηρείᾳ κληρικὸς διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ β' γάμου. **Μὴ ἀθετέ το, ἀκούσατέ το.** Διότι ὁ κόσμος δὲν συγχωρεῖ ὑποκρισίας καὶ ἐμπαιγμούς. Δι' ἃ καὶ αἶρει ἐπιδεικτικῶς τὴν ἐμπιστοσύνην-του ἀπ' ἐκείνου ὅστις ἐνῶ μέχρι χθὲς ἔζη βίον συζυγικόν, εὐρισκόμενος ἐν ἀδυναμίαις καὶ ἀτελείαις ὡς κηρύσσετε ἀνευθυριάστως τὸν τοιοῦτον βίον, ἀπ' ἐκείνου, ὅστις ἐνῶ μέχρι χθὲς δὲν ὑπέγκειτο τῆς σωματικῆς ἀδυναμίας ἀλλ' ὑπέγκειτο καὶ αὐτὸς τὴν αὐτὴν ἀσθένειαν ἀπέναντι τῶν σαρκικῶν ὀρμῶν, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ οἱ πολλοί, δηλ. ὅλος ὁ κόσμος, αἱ δεκάδες καὶ ἑκατοντάδες τῶν ἑκατομμυρίων, ὡς ἀντιχριστιανικῶς καλεῖτε τὴν ἔννομον συζυγίαν, αἰφνης ὡς διὰ μαγείας ἢ ἐσφαλμένη ἀντίληψίς σας τὸν θέλει τέλειον τύπον !! ἄλλον ! νὰ ὑπέγκειται οὐ προηγουμένως δὲν ὑπέγκειτο. Ὁ κόσμος, ὡ ἀφελεῖς, δὲν συγχωρεῖ ὑποκρισίας, δικήρεσιν τῆς ἐνίκης ἠθικῆς, δὲν συγχωρεῖ, εἶνετι ἀμελείκτος* περιφρονεῖ αἶρει τὴν ἐμπιστοσύνην του ἀπὸ τὰ δυστυχῆ θύματα, τὰ ὁποῖα καλοῦνται ἐν χηρείᾳ κληρικοί, οἵτινες **δεν ταχθέντες ἔνὰ διέλθωσι θῆς τὸν ὠκεανὸν τῆς κλειρότητός σας ? κατὰ ποντέζονται.**

*Υπολείπεται ἡδη νὰ ἴδωμεν ἂν εἶνε ἀληθές ὅτι ἡ Καινὴ Διαθήκη ἐχώραξεν ἰδίαν ἠθικὴν [διὰ τοὺς κληρικούς, διαιροῦσα οὕτω τὴν ἠθικὴν.

Οἱ θιασῶται τῆς ἀγαμίας καὶ τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ β' γάμου στερεούμενοι ἐπιχειρημάτων, ἐπιδεικτικῶς καὶ πονήρως προβάλλουσιν : «Ὁ κληρικὸς κατὰ τὸ παράδειγμα πρέπει νὰ εἶνε τέλειος τύπος, ἀνεπίληπτος, φυσιογνωμία ἠθικὴ, ἰδύναμις ἀνακινιστικὴ κ.λ. καὶ ἀφοῦ ἔτσι τὸ θέλει ἡ Γραφή πῶς ἔγγαμος ὢν, ἢ ἐλθὼν εἰς β' γάμον θὰ δύναται νὰ μεταδίδη εἰς τὰς ψυχὰς τῶν χριστιανῶν ποσυματικὸν ἁγιασμόν ; !» Ἄλλαις λέξεσιν, διὰ νὰ θολώσουν τὰ νερά, παρουσιάζουσι τὴν Καινὴν Διαθήκην ὅτι τὴν εὐαγγελικὴν τελειότητα ζητεῖ ἀπὸ τοὺς κληρικούς καὶ μόνον, ἢν συνοφίξουσιν εἰς τὴν ἀγαμίαν καὶ ἀποχηνᾶπὸ τοῦ β' γάμου, ἀπὸ δὲ τοὺς λοιποὺς πιστοὺς ὅτι δὲν ἀπαιτεῖ τέτοιο πρᾶγμα, διότι ὁ Χριστὸς κατὰ τὴν θαυμασίαν νοσοτροπίαν τῶν δὲν ἦλθε ν' ἀναγεννήσῃ τὸν κόσμον ὅλον, ἀλλὰ μόνον τοὺς κληρικούς ! Αὐτὴ δὲ ἡ νοσοτροπία ἔφερε τὸν κόσμον εἰς τὸ κατάντημα νὰ λέγῃ ὅτι, ἀφοῦ τὰ φκειοποιήθη δλα ὁ κληρικὸς, ἄς κἀνῃ καὶ δλα λέγει ἡ θρησκεία.

Διήλθον μετ' ἐπιστασίας τὴν Καινὴν Διαθήκην καὶ οὐδαμοῦ συνήντησα τὴν ἠθικὴν διμορφήν, οὐδαμοῦ ὅτι ζητεῖται τι ὅλως ἰδιαίτερος παρά τινος, περισσώτερον καὶ ξεχωριστά, δημιουργοῦν διαίρεσιν τῆς ἠθικῆς. «Ὅ,τι ὁ Θεὸς Λόγος παραγγέλλει καὶ ζητεῖ, τὸ παραγγέλλει εἰς πάντας καὶ τὸ ζητεῖ ἀπὸ πάντας ἀνεξαιρέτως τοὺς εἰς Χριστὸν βαπτισθέντας. «**Ἡ ἐνκντία γνώμη εἶνε ἀντεσυγγελικὴ καὶ ὀλεθρική.**»

«**Ἀλλὰ τοῖς ἱερεῦσιν φησι ταῦτα διατάττεται.** Καὶ γὰρ περὶ ἱερέων ἡμῖν ὁ λόγος νῦν. «Ὅτι δὲ καὶ τοῖς ἀρχομένοις (λαϊκοῖς), ἄκουε τί πάλιν ἑτέροις ἐν ἑτέρῃ ἐπιστολῇ πρᾶναι. «**Ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνοικεῖτω ἐν ὑμῖν, πλουσίως ἐν πίσσῃ σοφείᾳ.**» Καὶ πάλιν, «**Ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι ἄλατι ἡρτυμένος, εἰδέναι πῶς δεῖ ἐνὶ ἐκάστῳ ἀποκρίνεσθαι.**» Καὶ τὸ «**Ἡρὸς ἀπολογία ἐτοίμους εἶνε**», ἅσασιν εἰρηται. Θεσσαλονικεῦσι δὲ ἐπιστέλλων «**Οἰκοδομεῖτέ φησιν εἰς τὴν ἑν, καθὼς καὶ ποιεῖτε.**» Περὶ ἱεροσύνης Λόγος δ'. Χρυσοστόμου.

Τὰ δὲ «**Μόνον ἀξίως τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ πολιτεῦεσθαι.**» Φιλ. α'. 27 «**Πάντα ποιεῖτε χωρὶς γογγυσμῶν [καὶ δι-αλογισμῶν, ἑν γένησθε ἄμεμπτοι καὶ ἀκέραιοι, τέκνα Θεοῦ, ἀμώμητα ἐν μέσῳ γενεᾶς σκολιᾶς καὶ διεστραμμένης, ἐν οἷς φρίνεσθε ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ]**» Φιλ. β'. 15 «**Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἀγνά, ὅσα εὐφρημα, εἴτις ἀρετὴ καὶ εἴτις ἐπικνός, ταῦτα λογιζέσθε.**» Φιλ. β'. 8,9 «**Ἐνδύσασθε οὖν, ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ ἅγιοι καὶ ἡγαπημένοι, σπλάγγνα οἰκτιρμῶν, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, πραότητα, μακροθυμίαν**» Ἰεζ. γ' 12, 13 «**Τίμιος ὁ γάμος καὶ ἡ κοίτη ἀμέκντος**» πόρνοισ δὲ καὶ μοιχοῖς κρινεῖ ὁ Θεός.» Ἔβρ. ιγ' 4,2 «**Ἀσπίλον ἐκυτὸν τηρεῖν ἀπὸ τοῦ κόσμου.**» Ἰακ. α' 27 **Τὸ δὲ τέλος, πάντας ὁμόφρονες, συμπηθεῖς, φιλάδελφοι, εὐσπλάγγνοι, φιλόφρονες**» Πέτ. Α' γ' 8,9 «**Ἔτοιμοι δὲ εἰ πρὸς ἀπολογία πᾶσι τῷ αἰ-τοῦντι ὑμᾶς, λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος**» Πέτ. Α' γ' 15 **Ἐὰν αὐτὸ ταῦτα δεῖ, σπουδῆν πᾶσαν πικρῆσενέγκαντες, ἐπιχορηγήσατε ἐν τῇ πίστει ὑμῶν τὴν ἀρετὴν, ἐν δεῖ τῇ ἀρετῇ τὴν γνώσιν ἐν δεῖ τῇ γνώσει τὴν ἐγκράτειαν, ἐν δεῖ τῇ ἐγκρατεῖᾳ τὴν ὑπομονήν, ἐν δεῖ τῇ ὑπομονῇ τὴν εὐσεβείαν, ἐν δεῖ τῇ εὐσεβείᾳ τὴν φιλαδελφείαν, ἐν δεῖ τῇ φιλαδελφείᾳ τὴν ἀγάπην.** Ἐὰν γὰρ μὴ πάρεστι ταῦτα, τυφλὸς ἐστί, μωπάζων, λήθην λαβὼν τοῦ καθαρῆσμοῦ τῶν πάλαι αὐτοῦ

ἀμεμπτεῶν» Πέτ. Β' α'. 5—10 καὶ ὅσαι ἐν γένει ὁ Χριστὸς καὶ οἱ Ἀπόστολοι Του παραγγέλλουσι, μὴ πρὸς τοὺς κληρικοὺς ἀπευθύνονται; **Ὅχι, ἀλλὰ πρὸς πάντας τοὺς πιστοὺς ἐξ οὗ προκύπτει ὅτι, ἡ ἠθικὴ εἶναι ἐνκαία.** Οἱ τοῦναντίον ὑποστηρί-ζοντες, οὗτοί εἰσι, περὶ ὧν ὁ ἀπ. Παῦλος κάμνει λό-λον. Τιμ. Α' δ' 1—4.

Ο ΜΕΓΑΣ ΕΧΘΡΟΣ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Διάλεξις γενομένη κατὰ Μάϊον τοῦ 1923 ἐν Ἑρακλείῳ ὑπὸ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΕΤΡΑΚΙ καθηγητοῦ.

Α'.

Ἄν γνωρίζω, φίλοι ὁμιληταί, πῶς ἀντιλαμβάνεται ὁ καθένας ἀπὸ σᾶς τὴν ἐξαχρείωσιν μιᾶς κοινω-ας τὴν διαφθορὰν καὶ τὸν ἐκφυλισμὸν αὐτῆς. Νομί-ζω ὅμως, ὅτι ἡ πραγματικὴ διαφθορὰ, ὁ ἐκφυλισμὸς ἐν τῇ εὐρυτάτῃ αὐτοῦ ἐννοίᾳ δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρὰ ἡ ἀπὸ μέρους τῶν ἀτόμων, τῶν ὁμάδων ἢ τῶν λαῶν περιφρόνησις ἐν τῇ ζωῇ τῶν θεμελιωδῶν νό-μων, τοὺς ὁποίους ἡ πραγματικότης ἐδίδαξε καὶ ἡ πείρα ἀπέδειξεν ἀληθινὸς ρυθμιστὰς τῆς ὄντιος καὶ κανωνικῆς ζωῆς. Κάθε ἀπόκλισις ἀπὸ τῆς πραγματι-κότητος ταύτης, κάθε ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὸν δρόμον καὶ τὸν σκοπὸν, τὸν ὁποῖον ἡ πραγματικότης αὐτῆ, με τὴν μυστηριώδη φωνὴν τῆς, ὑποδεικνύει, κάθε πε-ριφρόνησις τῶν νόμων τῆς φύσεως, καθ εἶναι αὐτῇ αὐτῇ ἢ φωνῇ τῆς πραγματικότητος, δὲν δύνανται νὰ ἔχη ὡς ἀποτέλεσμα παρὰ τὸν ἐκφυλισμὸν καὶ τὴν κα-ταστροφὴν. Οἱ νόμοι τῆς φύσεως εἶναι ἀμείλικτοι καὶ κανεῖς δὲν τοὺς παρέδη χωρὶς νὰ τιμωριθῇ ἀγρί-ως! Καὶ ἡ καταστροφὴ αὐτῇ ἂν εἶναι κάποτε βραδεία ἀναμένει ὅμως πάντοτε ἀσφαλῶς τοὺς ἀδιορθώτους περιφρονητὰς τῆς πραγματικότητος, δηλαδὴ τῆς ἀλ-θείας.

Κατὰ ταῦτα βαδίζει πρὸς τὸν θάνατον καὶ τὴν κάταστροφὴν ἐκεῖνο τὸ ἄτιμον καὶ ἐκεῖνος ὁ λαὸς, ὁ ὁποῖος παραιτῶν κατὰ μέρος τὴν πραγματικότητα καὶ τοὺς νόμους τῆς, ἢ μάλλον διαστρέφων ἐπιμένως τὴν πραγματικότητα, καὶ παριστῶν ὅπως αὐτὸς θέλει, ἀναλόγως τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν δρᾶσεων αὐτοῦ. τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων, δημιουργεῖ αὐτὸς ψευδῆ κόσμον, ψευδεῖς ἀρχὰς, ψευδεῖς ἐννοίας, τὰς ὁποίας ἐν πλήρει γνώσει κατ' ἀρχὰς, κα' ἀσυναίσθητως κα-τόπιν θέτει εἰς τὸν τόπον τῆς ἀληθοῦς καὶ ἀπαραχα-ράκτου πραγματικότητος.

Τὸ ψεῦδος δύνανται νὰ εἶναι παροδικὴ ἀπόκλι-σις ἀπὸ τῆς ἀληθείας, παραστράτημα στιγμιαῖον ἐνὸς ἀτόμου ἢ ἐνὸς συνόλου, παραστράτημα ὅμως, τὸ ὅποιον, ἀκριδῶς ἐπειδὴ εἶναι παροδικὸν δὲν ἀφήνει ἄλλα ἴχνη εἰς τὴν ψυχὴν, παρὰ μόνον τὴν πικρίαν διὰ τὴν ἀ-ποπλάνησιν καὶ ἐπομένως τὴν ἐνίσχυσιν μάλλον τοῦ αἰσθήματος τῆς ἀληθείας, καὶ τοῦ ὀφειλομένου πρὸς αὐτὴν σεβασμοῦ. Εὐκόλως ἐννοεῖται ὅτι δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τοῦ ψεύδους αὐτοῦ, τὸ ὅποιον ἄλλως τε

Ένεκα τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας εἶναι κακὸν ἀναπόφευκτον τόσον διὰ τὰ ἐπὶ μέρους ἄτομα ὅσον καὶ διὰ τὰς κοινωνίας ἐν τῇ συνόλῳ των. Τὸ ζήτημα δὲν εἶναι ἂν ἀπεκλινάμεν πρὸς στιγμὴν τοῦ δρόμου, ἀλλ' ἂν ἐχάσαμεν τὸν προσανατολισμὸν, τὴν γενικὴν κατεύθυνσιν. Τὸ ψεῦδος, οὐτινος ἢ μελέτη θὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ σήμερον, δὲν εἶνε ἀπλῶς τὸ στιγμιαιὸν τοῦτο ὀλισθημα, ἀλλὰ ἡ σταθερὰ καὶ διαρκὴς παραποίησης τῆς ἀληθείας, ἡ διαστρέβλωσις ἐκείνη τῆς πραγματικότητος, ἡ ὁποία συντελεῖται ἐπιμόνως καὶ συνεχῶς εἰς τὰ ἐργαστάσια τῆς ψυχῆς ἐνὸς ἀτόμου ἢ ἐνὸς συνόλου.

Φαντασθῆτε ἓνα ἄτομον, τὸ ὁποῖον λόγῳ τῆς μακρᾶς καὶ συνεχροῦς ἐξοικειώσεώς του μὲ τὸ ψεῦδος ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας, ὄχι μόνον ἔπαυσε νὰ δοκιμάζῃ τὴν πικρίαν τῆς μετμελείας ὑπερ' ἀπὸ κάθε ἀπόκλισιν ἀπὸ τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ καὶ τὸν παντίον θεωρεῖ τοῦτο φυσικὴν κατὰστασιν καὶ ἀπαραίτητον ὄρον τῆς ζωῆς του. Τὸ ἄτομον τοῦτο ἔνεκα τῆς συνεχροῦς ἐξοικειώσεως ἐν τῷ ψεῦδει ἔχει ἀφήσει ἀτροφικὸν καὶ ἔχει καταστρέψει τελείως τὸ ἠθικὸν αἰσθητήριον τῆς ψυχῆς του καὶ ἔχει διαστρέψει τὴν φύσιν του καὶ νομίζει ὅτι σώζεται ἐν ὁδῷ οδηγεῖται εἰς τὴν ἐντελὴ καταστροφὴν, ἀπαράλλακτα ὅπως ὁ μορφινομανῆς ὁ ὁποῖος ἔνεκα τῆς μακρᾶς χρήσεως τῆς μορφίνης θεωρεῖ ἀπαραίτητον διὰ τὴν συντήρησιν καὶ τὴν εὐεξίαν τοῦ ὀργανισμοῦ του, ἀκριβῶς ἐκεῖνο τὸ δηλητήριον ποῦ τὸν ὑπονομεῖ στὴν ἀρχὴν, διὰ νὰ τὸν καταστρέψῃ μετ' ὀλίγον οἰκτρῶς.

Φαντασθῆτε τώρα μίαν κοινωνίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπικρατοῦν αἱ τοιαῦται παραχαρκτικαὶ μηχαναὶ τὰ ἄτομα μὲ τὴν διεστραμμένην ψυχὴν ποῦ εἶν' ἑτοιμασὰ καθεστῆσιν νὰ ἀρνηθοῦν τὴν πραγματικότητα, νὰ ὑποστηρίζουν ὡς ἀλήθειαν τὸ κατασκευασμα τῆς διανοίας καὶ τῆς κακῆς των θελήσεως νὰ παραστήσουν τὸ μαῦρον ἄσπρο καὶ τὰνάπαλιν διὰ νὰ καλύψουν κύριος οἶδε ποῖα κακουργήματα καὶ ποίας ἀτιμίας. Εἰς τὴν κοινωνίαν αὐτὴν θὰ δημιουργηθῇ κατ' ἀρχὰς μιὰ σύγχυσις ψυχολογικὴ εἰς τὴν ὁποίαν αἱ ἀδιάφορα ψυχὰ ἢ κακοπαθοῦν καὶ θὰ μαραινῶνται ἐπὶ τι διάστημα, ἕως ὅτου ὑπερισχύσουν τελειωτικῶς οἱ διεστραμμένοι καὶ ἐκφυλοὶ. Καὶ τότε..... τότε τὸ τέλος τῆς κοινωνίας δὲν εἶναι μακρὰν. Ὁ καθένας πλέον δὲν ἀρνείται τὸ ἐγκλημά του, προσπαθεῖ ἀπλῶς νὰ τὸ δικαιολογήσῃ διὰ τοῦ παρομοιοῦ ἐγκλήματος ὄλων ἢ τῶν περισσοτέρων ἐκ τῶν ὁμοίων του, δέχεται ἐκ τῶν προτέρων ὅτι καμμιά δύναμις εἰς τὸν κόσμον δὲν θὰ κατορθώσῃ ποτὲ νὰ εὕρῃ ἄκραν εἰς τὸν κατάκλειστον φάλλον κύκλον, ποῦ σχηματίζουσι οἱ κακοὶ καὶ οἱ διεστρεμμένοι, ὅταν ἐπικρατήσουν εἰς μίαν κοινωνίαν, χορεύοντες γύρω ἀπὸ μικρὸν ἢ μεγάλον ἀριθμὸν θυμάτων, τὰ ὁποῖα κλαίον ἀδικα καὶ διαμαρτύρονται εἰς τὸ μέσον τοῦ κύκλου.

Ἄλλὰ κοινωνία, ἡ ὁποία δὲν τιμᾶται τὸ ἐγκλημα, ἀλλ' ἀπλῶς τὸ δικαιολογεῖ, κοινωνία ἐπομένως ἡ ὁποία ὄχι μόνον ὑποθάλλει τὸ κακὸν, ἀλλὰ τὸ λατρεύει καὶ τὸ θεοποιεῖ, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διατηρηθῇ ἐπὶ μακρὸν. Θὰ συμβῇ εἰς αὐτὴν, ὅτι συμβαίνει συνήθως εἰς τὸν κόσμον τῶν ἀγρίων θηρίων, ὅπου τὰ ὀλιγώτερον ἄγρια, κατατρώγονται ἀπὸ τὰ ἰσχυρότερα καὶ μᾶλλον αἰμοῦδρα. Θὰ εὐρεθῇ καὶ διὰ τὴν κοινωνίαν αὐτὴν ἀργὰ ἢ γρήγορα κάποια ἄλλη πλειὰ πονηρὰ καὶ πλειὰ ἀπάνθρωπος διὰ νὰ τὴν καταδροχθῇ. Ἡ τουλάχιστον θὰ ἀνατραπῇ ἔξαρνα βιαίως καὶ αἱματηρῶς ἀπὸ τοὺς περισσότερον πιεσθέντας

καὶ ἐπὶ μακρότερον ὑποστάντας τὸ μαρτύριον τῆς ἐγκληματικῆς καταπίεσεως. Πάντως θὰ ἐκλείψῃ ὑπὸ οἰανδήποτε μορφήν, ἀφοῦ ἐπὶ πολὺ ἢ ὀλίγον κατατηγανισθῇ ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῆς κακίᾳ καὶ ἀφοῦ χάσῃ ὅλην τῆς τὴν ζωτικότητα, ὅπως καταδροχθῆσιν αὐτὴν ἢ γὰρ ἐκείνη ποῦ ἐγλυφε τὴν λίμαν ἠδὲ χριστεῖτο καταπίνουσα τὸ ἴδιον αὐτῆς αἷμα.

Ἡ ἀρχαία ἐλληνικὴ κοινωνία, ὅταν ἔπαυσε νὰ λατρεύῃ τὴν ἀλήθειαν καὶ ἠσχαλεῖτο μόνον εἰς τὸ νὰ ἀποδεικνύῃ κρείττονα τὸν ἥσσονα λόγον, παρήκμασε καὶ κατεκτῆθη ἀπὸ τοὺς τραχεῖς ἀλλ' εἰλικρινεῖς Ρωμαίους, καὶ ἔχασε μαζὺ μὲ τὰ ψεῦδη καὶ τὴν ἐλευθέρην ὑπαρξίν. Ὅταν δὲ καὶ οἱ Ρωμαῖοι αὐτοὶ ἔπαυσαν νὰ λατρεύουν τὴν ἔννομον τάξιν, ποῦ ἀπέτελεσε τὸ μεγαλεῖόν των, κατέρρευσαν εἰς ἐρείπια, ὅπως σωριάζεται παλαιὰ οἰκία τῆς ὁποίας ὁ καιρὸς κατέφαγε τὰ θεμέλια.

Ἰδοὺ τώρα καὶ ἐν ἄλλο παράδειγμα παραστρατήματος ἀπὸ τὸν δρόμον τῆς πραγματικότητος κατ' ἀντίθετον διεύθυνσιν μὲ τὰ ἴδια ὅμως καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα. Ἀμέσως μετὰ τὴν Γαλλικὴν ἐπανάστασιν καὶ πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος εἰς ἄπασαν τὴν Γαλλίαν ἐπεκράτει σχεδὸν ἀπογοήτευσις, καθ' ὅσον τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐπαναστάσεως ἦσαν πολὺ κατώτερα ἐκείνων, ἅτινα πάντοτεπροσεδόκων ἀπὸ τὴν κατάλυσιν τῆς ἀπολυταρχικῆς εὐγενείας καὶ τὴν ἐπικράτησιν τῶν νέων δημοκρατικῶν ἀρχῶν. Ἡ ἀπογοήτευσις καὶ ἡ πικρία ἦσαν ἐντονώτερα ἰδίως εἰς τὰς τάξεις τῶν μεγάλων συγγραφέων καὶ τῶν ἀνθρώπων τοῦ πνεύματος, οἱ ὁποῖοι ἀκριβῶς ἔνεκα τῆς υπερβολικῆς μεγάλης δυσαρμονίας, ποῦ ὑπήρχε μετὰ τῆς ἀθλίᾶς πραγματικότητος καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν των, ἤρχισαν νὰ πλάττουν διὰ τῶν συγγραμμάτων καὶ τῶν ἔργων των ἓνα κόσμον ἰδανικὸν μέσα εἰς τὸν ὁποῖον ἐκινῶντο. Ἡ ἀντίθεσις ὅμως μετὰ τὸ πλάστον αὐτοῦ ψευδοῦς κόσμου καὶ τῆς πραγματικότητος ἦτο τοιαύτη ὥστε πλείστοι ἐκ τῶν ἐργατῶν τοῦ τεχνικοῦ αὐτοῦ κόσμου καὶ τῶν ἀναγνωστῶν αὐτῶν, ἐπιπτον ταχέως εἰς τὴν ἀπογοήτευσιν καὶ τὴν ἀπελπίσιν, ἥτις κατέληγε συχνότατα εἰς τὴν αὐτοκτονίαν. Ἡ φοβερὰ αὕτη ἐπιδημία, τῆς ὁποίας τὴν εἰκόνα καὶ τὰ αἰτία εὗρισκει κανεὶς εἰς τὸν Βέρθερον τοῦ Γκαίτε, ἐπεξετάθη ταχέως εἰς ὅλας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας καὶ εἶχεν ἀπειράριθμα θύματα αὐτοχειριασθέντων. Ἡ ἐπιδημία αὕτη εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς λογοτεχνίας φέρει τὸ νομα «Le mal du siècle» ἐπιδημία τοῦ αἰῶνος. Πρόκειναι περὶ τοῦ τέλους τοῦ δεκάτου ὀγδοῦ αἰῶνος καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ 19ου τοιοῦτου.

Εἶ.

Εἶμαι βέβαιος ὅτι μέσα στὸ πλαίσιον τοῦ πραγματικοῦ ἐκφυλισμοῦ, τοῦ ὁποίου τὰς γενικὰς καὶ ἀπλᾶς γραμμὰς ἐχάραξα προηγουμένως, μέσα στὸ πλαίσιον αὐτὸ ἔχετε ἤδη τοποθετήσῃ χωρὶς νὰ δυσκολευθῆτε τὴν σύγχρονον ἐλληνικὴν κοινωνίαν γενικῶς καὶ τὴν κοινωνίαν μας ἰδιαιτέρως. Εἶμαι βέβαιος ὅτι τὰ γενικὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἀληθινῆς καταπίεσεως, ἀνεκάλεσαν ἥδη εἰς τὴν μνήμην σας μίαν φυσιογνωμίαν πολὺ γνωρίαν καὶ οἰκίαν, μετὰ τῆς ὁποίας ὅλοι διαγκωνίζομεθα καθ' ἑκάστην στοῦς δρόμους τῶν πόλεων καὶ—δυστυχῶς—καὶ τῶν χωριῶν τῆς Πατρίδος μας. Εἶναι ἡ σύγχρονος ἐλληνικὴ κοινωνία.

«Οὐκ ἔστι ποιῶν ἀλήθειαν, οὐκ ἔστιν ἕως ἐνός»

είπεν ο παλαιός προφήτης για την πρό Χριστού έδρα-
τική κοινωνία. Και εις την σύγχρονον "Ελλάδα δεν
υπάρχει σχεδόν κανείς να σέβεται πραγματικώς πέρα
ώς πέρα την αλήθεια και να μη ζη σ' ένα κόσμον
ψευτιάς, μέσα σ' ένα κατασκευάσμα τεχνητόν του
όποιου τούς τοίχους ανήγειραν μὲν κατά μέγα μέρος
οί άλλοι για μᾶς, εις τὸ ὅποιον ὁμως ἐφιλοτιμήθη-
μεν και "μεῖς να τοποθετήσωμεν στέγην και ἐπιπλα
τῆς ἰδίας κατασκευῆς και τῆς ἰδίας φύσεως.

"Από τῆς στιγμῆς ποῦ ὁ ἑλληνόποιος θ' ἀνοίξη
τὰ μάτια του σὸ φῶς τῆς ἡμέρας και ταυτιά του
στοὺς ἤχους και τὰς φωνὰς ποῦ παράγονται γύρω
του, βλέπει κατά τὸ πλείστον πράξεις, σκοπὸς τῶν
ὁποίων ἀποκλειστικῶς εἶναι να σκεπάσουν κάποια
εἰδεχθῆ πραγματικότητα, κάποια ἀσχημῖαν, και
ἀκούει λόγους, ποῦ δὲν ἔχουν ἄλλον προορισμὸν παρά
να κρύψουν ἀπὸ τοὺς ἄλλους τὸ ἀληθὲς περιεχόμενον
τῆς ψυχῆς μᾶς. "Αν δὲν εἶναι οἱ γονεῖς τῶν παιδιῶν
ἐκείνοι ποῦ ἐνεργοῦν και ὁμιλοῦν κατ' αὐτὸν τὸν
τρόπον, θὰ εἶναι ἀσφαλῶς οἱ ὑπηρέται, οἱ συγγενεῖς
οἱ ξένοι ποῦ εἰσέρχονται μέσα στὸ σπίτι ἢ ἀπλῶς
περνοῦν μπροστὰ ἀπ' τὴ πόρτα του. Και πράττουν
τοῦτο τῆς περισσότερες φορές για να παύουν και να
γελάσουν.

Μέσα στὸ περιβάλλον αὐτὸ αὐτὸ ἀναπτυσσόμε-
νον τὸ παιδί—ἡ εὐπλαστος αὐτὴ μάζα ποῦ παίρνει
ἀμέσως τὸ σχῆμα ποῦ τῆς δίδει τὸ περιβάλλον—εὐ-
ρίσκει τὰ πρῶτα παραδείγματα τῆς διαστροφῆς, τὰ
ὅποια μιμνῆται παραχρήμα.

Και δι' αὐτὸ πολλές φορές μὲ τὰ πρῶτα σχή-
ματα ποῦ κάνει τὸ παιδί θέλει να μᾶς ἀπατήσῃ στρέ-
φον τὴν προσοχήν μας πρὸς ἄλλην κατεύθυνον και
ὄχι πρὸς τὴν πραγματικὴν και μὲ τὰς πρῶτας λέξεις
ποῦ ἔγάζει ἀπὸ τὸ στομα του δοκιμάζει να ἀρνηθῆ
κάποια στοιχειώδη πραγματικότητα. Και ἐνθυμει-
σθε βέβαια ὅλοι πόσον εὐχαριστούμεθα και γελοῦμεν
μὲ τὸ πρῶτον ἐκεῖνον ἀθῶο ψευματάκι, ὅπως τὸ ὄνο-
μάζομεν—ὄαν να ὑπάρχουν και ἀθῶαι πλαστογραφίαι
—και πόσον θεωροῦμεν τοῦτο ἀπόδειξιν τῆς ἀγαθῆς
φύσεως τοῦ παιδιοῦ και τῆς φυσικῆς ἐξυπνάδας του.

Εἶναι εὐκολον να κατανοήσῃ κανεὶς τὴν συνέ-
χειαν και τὴν κατεύθυνσιν πρὸς τὴν ὁποῖαν ἐξελι-
σσεται και μεγαλώνει ἡ ψυχὴ τοῦ παιδιοῦ, ὅταν πει-
σθῆ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, διὰ μᾶς τόσοσιν πανηγυ-
ρικῆς ὄσον και συνεχῶς ἐπιδοκιμασίας τῶν πρώτων
δικαστρεδλωτικῶν τῆς ἀληθείας προσπαθειῶν του,
ὅταν ληφθῆ μάλιστα ὑπ' ὄψιν ὅτι ὅταν ἀρχίσῃ να
ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ σπίτι, τὰ παραδείγματα τοῦ ψεύδους
ἀδξάνονται και ἐπισημοποιῶνται, ἀποτελοῦντα τὴν
φυσικὴν ἀτμόσφαιραν, μέσα στὴν ὁποῖαν ζῆ ὅλος ὁ
κόσμος. Παραξενεύεται μάλιστα τὸ παιδί και ἐξανί-
σταται πραγματικῶς ὅταν τὸ τιμωρήσουν διὰ τινὰ
χονδροειδῆ ἀπότην ποῦ διέπραξε. Και ἐξανίσταται,
διότι δὲν εὐρίσκει τὸν λόγον διὰ τὸν ὅποιον τὸ τιμω-
ροῦν για κάτι τι τὸ ὅποιον πιθανότατα εἶδε να πράτ-
τη εἶτε ὁ πατέρας του εἶτε και ὀλοσδήποτε ἄλλος
μεγάλος δημοσίᾳ πολλές φορές, χωρὶς να ἐνοχληθῆ
ἀπὸ κανένα.

Και πῶς να μὴ ἐξαναστῆ τὸ παιδί δι' αὐτὸ, ὅταν
βλέπῃ, ὅταν γνωρίζῃ, ὅταν αἰσθάνεται ὅτι ὅλοι ψεύ-
δονται και ὅλοι ἀπατοῦν και οἱ μεγάλοι και οἱ μικροὶ
και οἱ πτωχοὶ και οἱ πλούσιοι, και οἱ ἔμποροι ὅπως
κι' οἱ ἱερεῖς. "Όταν γνωρίζῃ ὅτι ὅλοι ψεύδονται στ'
ἀστυα, ἀλλὰ κι' εἰς τὰ σοβαρά, και ἐπισήμως, και
προφορικῶς και ἐγγράφως, και μὲ ὄρκον ὅπως και

χωρὶς ὄρκον; Εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν κοινωνίαν,
ὁ ἀληθινὸς ἄνθρωπος, ὁ τύπος, τὸ ἰδεῶδες πρὸς ὃ
ἔτεινεν ἡ κοινωνία, ἐχαρκτηρίζετο μὲ τὰς λέξεις:
«καλὸς κἀγαθὸς» ὠραῖο καλοδεμένο σῶμα ποῦ
περικλείει ψυχὴ γεμάτη καλωσύνη και ὄχι πονηρία.
Ποῖον εἶναι σήμερον τὸ κοινὸν ἰδεῶδες τῆς σημερι-
νῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας, τύπος τὸν ὅποιον κάθε πα-
τέρας ζηλεύει για τὸ παιδί του και κάθε νεαρὸς ἑλ-
λην ὄνειροπολεῖ να φθάσῃ, μήπως δὲν εἶναι **«ὁ ἔξυ-
πνος ἄνθρωπος»** ἢ για να μεταχειρισθῶμεν τὴν ἄλ-
λην τὴν πλειεᾶ χαρακτηριστικὴν ἔκφρασιν ὁ **«τε-
τραπέροτος διάβολος»** ἐκεῖνος ποῦ εἶναι
**ἐκνὸς ὄλους να γελαῖ χωρὶς ἀπὸ κανένα να
γελεῖται**; Αὐτὸς δὲν εἶναι ὁ τύπος τοῦ σημερινῦ
ρωμηοῦ; "Οποῖος δὲν εἶναι ἐκνὸς να ἀπατᾶ τὴν κοι-
νωνίαν αὐτὴν, ποῦ ὅλοι ψεύδονται και ὅλοι ἀπατοῦν,
περιφρονεῖται συνήθως και ἀπορρίπτεται ὡς ἀχρηστος
και ἡ ἀναγκάζεται να ἀφομοιωθῆ πρὸς τὸ περιβάλλον
ἀργὰ ἢ γρήγορα χωρὶς να τὸ καταλάβῃ για να ζήσῃ,
ἢ εἶναι ἡ ζωὴ του ἕνα ἀδιάκοπο μαρτύριο.

(Ἐκολουθεῖ)

ΤΟ ΠΙΣΤΕΥΩ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ

Ἰπὸ ΕΡΝΕΣΤΟΥ ΝΑΒΙΑ

**« Ἄνυστάντε εἰς τοὺς οὐρανοὺς » κζήμα-
νον ἐν δεξιά τοῦ Πατρὸς »**

Ἡ ἡμέρα τῆς Ἀναλήψεως ὠρίσθη ἰδιαιτέρως
ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ὀπομινήσκη εἰς ἡμᾶς τὴν
στιγμὴν, καθ' ἣν ὁ Κύριος, παρασχὼν τὰς τελευταίας
αὐτοῦ ὀδηγίας πρὸς τοὺς ἰδίους μαθητάς, ἐγκατέλι-
πεν αὐτοὺς, ἵνα ἐπιστρέψῃ πρὸς τὸν Πατέρα. Μὴ προ-
βάλωμεν ζητήματα περιττά, περὶ τῆς φύσεως τῶν
τόπων εἰς οὓς εἰσῆλθεν ὁ Χριστός, διότι ταῦτα δι' ἡ-
μᾶς εἶνε ἄλυτα. Μὴ περιορισθῶμεν εἰς τὴν εἰκονικὴν
ταύτην ἔκφρασιν, δανεισθεῖσαν ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων
συνηθειῶν πρὸς δήλωσιν τῆς δυνάμεως **«καθέξεν
ἐκ δεξιών τοῦ Θεοῦ»**. Τὸ πνευματικὸν νόημα
τοῦ ἄρθρου τοῦτου εἶνε πρόδηλον. Ὁ Χριστός συμ-
πληρώσας τὸ ἐπίγειον αὐτοῦ ἔργον εἰσῆλθεν εἰς τὴν
δόξαν, ἣν εἶχεν ἀφήσει, ὅπως γίνῃ ὁμοιος πρὸς ἐκεί-
νους, οὓς ἠθέλησε να σώσῃ. Ὁ Λόγος σὰρξ γενόμενος
ἀπέβαλε τὰς ἀδυναμίας τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως και
οὕτως ἀνέλαβε τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν
μὴ βλεπομένων τῶν και αἰώνων.

Ὁ Χριστός εἰπὼν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ **«τετέλε-
στι»**, ἀπέβλεπε πρὸς τὸ ἐπίγειον αὐτοῦ ἔργον. Συγ-
χρόνως ὁμοσ αὐτὸς οὕτος ἐπληροφόρησεν ἡμᾶς, περὶ
τῆς συνεχείας τοῦ οὐρανοῦ αὐτοῦ ἔργου. Τὶ δὲ ἔ-
μελλε να πράξῃ μετὰ τὴν ἔνωσιν αὐτοῦ μετὰ τοῦ Πα-
τρὸς; Ἰπόσχεται εἰς τοὺς ἰδίους μαθητάς να πέμψῃ
εἰς αὐτοὺς ἐκ τῆς αἰώνιου διαμονῆς **«τὸ Πνεῦμα
τῆς ἀληθείας»**, ὅπερ καλεῖ **«Παράκλητον»**,
ἦτοι Παραμυθητήν. Λέγει δὲ πρὸς αὐτοὺς **«ἐν τῇ
οἰκίᾳ τοῦ Πατρὸς μου πολλάκι μοναὶ εἰσὶ»**
και **πορεύομαι ἐπομάσαι ὑμῖν τόπον, ἕνα
ὅπου εἰμὲ ἐγὼ και ὑμεῖς ἦτε»**. Και ἦδη εὐ-
ρίσκειται ἐκεῖ. Ἐὰν ἐτύχομεν τῆς σωτηρίας, ἣν ἐχο-
ρήγησεν εἰς ἡμᾶς, θὰ ὀμεν ἐπίσης και ἡμεῖς ἐκεῖ,

μετά πασῶν τῶν καθαγιασθεισῶν ψυχῶν, ἐν πνευματικῇ κοινωνίᾳ, ἧς τὸ κέντρον θὰ εἶνε Ἀυτός. Πρὶν ὅμως κάμει τὴν ἐπαγγελίαν ταύτην, εἶπε «**μὴ τερασσεσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία**». Θέλω ὅπως ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀγῶνων, τῶν συμφορῶν, τῶν θλίψεων τῆς παρουσίας ζωῆς, τὸ ὄμμα τῆς πίστεως στρεφόμενον πρὸς τὴν αἰώνιον βασιλείαν, φέρῃ οὐχ ἥττον εἰς ἡμᾶς τὴν εἰρήνην «**Εἰρήνην ἡμῶν**». Οὗτος εἶνε ὁ ἀσπασμός, ὃν ἀπευθύνει πολλακίς πρὸς τοὺς μαθητάς του, ἐμφανιζόμενος μετὰ τὴν ἀνάστασιν. Προηγουμένως δὲ εἶπαν «**εἰρήνην ἀφέημι ὑμῶν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῶν**» οὐ καθὼς ὀκνησμοῦς δίδωσιν ἐγὼ δίδωμι». Αὕτη εἶνε ἡ περιφανής κληρονομία, ἣν ὑπόσχεται εἰς τοὺς πιστοὺς αὐτοῦ. Διὰ μέσου τῶν θλίψεων τοῦ κόσμου τούτου διερχόμενοι, ἅς ἐνθυμούμεθα τὴν οἰκίαν ἐκείνην τοῦ Πατρὸς, τὴν συνάντησιν ταύτην μετὰ τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ, ἀναστάντος καὶ εἶτα δοξασθέντος. Οὕτω δὲ θὰ ἔχωμεν τὴν ἀνάμνησιν ταύτην, ὡς ἀκτινὰ τινὰ φωτός, ἐν μέσῳ τοῦ σκότους τῆς ζωῆς καὶ θὰ ἐννοήσωμεν τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Παύλου «**εἰς τὸ ἀκλόνητος καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι**».

Ἄλλ' ἵνα εἰσέλθωμεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πατρὸς, δεόν νὰ καθαρισθῶμεν τῶν ἀνομιῶν ἡμῶν. Ὁ Χριστὸς ἐπὶ μὲν τοῦ σταυροῦ παρέσχεν εἰς ἡμᾶς συγγνώμην, κατὰ δὲ τὴν ἐνδοξον αὐτοῦ κathedραν παρὰ τῷ Πατρὶ, θέλει νὰ ἐξαποστείλῃ εἰς ἡμᾶς τὴν δύναμιν, ὅπως νικήσωμεν τὸ κακόν· ζητεῖ αὐτὴν ὑπὲρ ἡμῶν. Ὁ Χριστὸς εἶνε διὰ τὴν ἀνθρωπότητα ὁ μέγας μεσίτης. Τοιοῦτος ἦτο ἐν τῷ ἐπὶ τῆς γῆς βίῳ αὐτοῦ, διὰ τὴν ἐδέετο ὑπὲρ τοῦ Πέτρου, ὅπως μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις αὐτοῦ· διὰ τὴν παρεκάλει ὑπὲρ τῶν Ἀποστόλων τὸν Πατέρα ὅπως μὴ ἄρῃ αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ' ὅπως τηρήσῃ αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ· διὰ τὴν παρεκάλει ὑπὲρ τῶν μελλόντων νὰ πιστεῦσασιν εἰς αὐτόν, ὅπως πάντες ἐν ᾧσιν ἐν αὐτῷ καὶ τῷ Πατρὶ· διὰ τὸ τέλος ἐπὶ τοῦ σταυροῦ παρεκάλει ὑπὲρ τῶν δημίων του.

Ἡ ἐντευξις αὕτη ἀρξάμενη ἐπὶ τῆς γῆς ἐξακολουθεῖ καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ. «**Ἄξιός ἐστιν ἐν Θεοῦ τοῦ Θεοῦ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν**». Ἐχομεν παράκλητον πρὸς τὸν Πατέρα γράφει ὁ ἅπ. Ἰωάννης: Ὁ Ἰησοῦς «**σώζειν εἰς τὸ παντελὲς δύναται τοὺς προσερχομένους δι' αὐτοῦ τῷ Θεῷ, παντοῦ ζῶν εἰς τὸ ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν**». Ἐφαίνεται τὴν ἀναγκαίαν χάριν πρὸς τὸν καθαγιασμόν τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ αὐτὸς μετ' αὐτῶν ἔσται «**πάσης τῆς ἡμέρας, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος**».

Ὡστε ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὁ μέγας, ὁ ἄκρος μεσίτης. Ἄλλ' ἡ ἐντευξις αὐτοῦ εἶνε ἐνιαία, ἀποκλείουσα πᾶσαν ἄλλην; Αἱ προσευχαί τοῦ Χριστοῦ εἶνε αἱ μόναι δι' ὧν ἐπισύρομεν ἐφ' ἡμᾶς τὰς εὐλογίας τοῦ Θεοῦ; Οὐχί. «**Εἰς μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἀνθρώπος Χριστὸς Ἰησοῦς**». Εἶνε δὲ ὁ Ἰησοῦς μεσίτης διὰ τὴν διπλὴν αὐτοῦ φύσιν, τὴν ἀνθρωπίνην καὶ τὴν θεϊαν. Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐχύθη εἰς ἐξυλασμόν τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ἐφ' ᾧ κατέστη ὁ μεσίτης τῆς νέας διαθήκης, τῆς διαθήκης τῆς χάριτος. Τὸ γεγονός τοῦτο εἶνε μοναδικόν, εἰς μόνον τὸν Θεῶν ἀνθρώπον ἀνήκον. Ἄλλ' ἡ προσευχὴ τῆς ἐντευξέως δὲν ἀνήκει μόνον εἰς Αὐτόν. Ὡν ὁ μόνος μεσίτης δὲν εἶνε καὶ ὁ μόνος ἐντυγχάνων. Ἡ συνταύτισις δύο ἐννοιῶν, τῆς μεσιτείας καὶ τῆς ἐντευξέως εἶνε σοβαρὰ πλάνη. Αἱ αἰτήσεις ἐντευξέως βοήθουσιν ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ. Ὁ ἅπ. Παῦλος γράφει «**Ἡμετε-**

καλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιησθε δεήσεις, προσευχάς, ἐντευξέας ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων». Ὁ δὲ ἅπ. Ἰάκωβος γράφει «**εὐχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων**». Καὶ δὲν ἀκοῦνται οἱ Ἀπόστολοι εἰς μόνους τὰς νοθεσίας, ἀλλ' ἐπάγουσι καὶ τὸ παράδειγμα αὐτῶν. Ὁ ἅπ. Παῦλος προσεύχεται ὑπὲρ τῶν Κολασσαίων, τῶν Ἐφεσίων, τῶν Φιλιππησίων καὶ πολλῶν ἄλλων βεβαίως. Αἰτεῖται δὲ παρὰ τῶν Ἐκκλησιῶν ὅπως προσεύχωνται ὑπὲρ αὐτοῦ. Εἰς τοὺς Κορινθίους ὑπόσχεται τὰς δεήσεις τῶν πτωχῶν, οὓς ἐμελλον νὰ βοηθήσῃσι. Πάντες δὲ ὅσοι μετεχειρίζοντο τὴν προσευχὴν τῆς ἐντευξέως, γνωρίζουσι τὸ ἀγαθόν, οὕτως ἐξ αὐτῆς δύναται νὰ τύχῃσιν ὑπὲρ ἐκείνων. Ποθεῖτε νὰ συγχωρησῆτέ τινα ἀδικήσαντα ὑμᾶς; Προσπαθήσατε νὰ προσευχηθῆτε ὑπὲρ αὐτοῦ. Τοῦτο εἶνε ἐξαιρετικὸν μέσον ὅπως ἐκκληρώσῃ τις ὑπὲρ αὐτοῦ μίαν τῶν ἀσκήσεων, πολλακίς τῶν μᾶλλον δυσχερῶν τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης.

Ὁ Χριστὸς εἶνε ὁ μέγας μεσίτης. Βεβαίως δὲν δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν αὐτόν, ὁρατὸν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ σώματος, καὶ νὰ κράξωμεν πρὸς αὐτόν, διερχόμενοι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Τιμαίου «**Ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, Ἰησοῦς, ἐλέησάν με**». Ἄλλ' εἶνε πάντοτε ζῶν ὅπως ἐλέησῃ ἡμᾶς. Καίτοι δὲ δὲν εἶνε πλέον ἐπὶ τῆς γῆς, ἐν ἡ πολιτευόμεθα, ἐν τούτοις ὁ μεσίτης τῆς διαθήκης τῆς χάριτος διατελεῖ ἐν κοινωνίᾳ μετὰ τῶν μαθητῶν του, διότι δὲν ὑφίσταται ἀπόλυτον διάφραγμα μεταξὺ τοῦ κόσμου τῶν βλεπομένων, εἰς ὃν εἰσῆλθεν.

Ἐν τῷ ἀοράτῳ τούτῳ κόσμῳ διατρέφουσι καὶ οἱ ἡδη ἐγκαταλιπόντες τὴν ἐπίγειον ζωὴν. Δυνάμεθα ἄρα γε νὰ ἐπικλεσθῶμεν τὰς προσευχὰς αὐτῶν, ὡς ζητοῦμεν τὰς τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, τῶν μεθ' ἡμῶν ὁδοιπορούντων ἐν τῷ ἐπὶ τῆς γῆς; Ἐὰν ἐν τῇ ὁδῷ ἡμῶν συνκνητῶμεν τινὰ, κατὰ πάντα εἰς ἡμᾶς πηγὴ εὐλογίας καὶ εἶτα ἀποσωρῶμεν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, δυνάμεθα νὰ ἐξυπακούμεθα τὴν ὑπὲρ ἡμῶν μεσιτείαν αὐτοῦ; Δυνάμεθα καθόλου νὰ εἴπωμεν εἰς τοὺς ἐν τῇ θρασύτῳ τῶν οὐρανῶν διεκρινόντας, προσεύχεσθε ὑπὲρ ἡμῶν! Καίτοι αἱ μετὰ τῶν ζώντων τούτων, οὓς καλοῦμεν τεθνεῶτας, δυνατὰ σχέσεις ἡμῶν περικαλύπτονται ὑπὸ μυστηρίων, ἐν τούτοις ἐν αὐταῖς περικρύπτονται αἱ κάλλιστα τῶν ἐλπίδων, δι' ἃς ἐπιτρέπεται νὰ ἀγαλλώμεθα.

Ὁ Θεὸς δεόν νὰ εἶνε τὸ ἀντικείμενον τῆς λατρείας ἡμῶν. Τὸ αἰσθητὸν τοῦτο ἀναφερόμενον εἰς πλάσμα καὶ εἰς τὸ ἀγνώστου ἔτι, ἤθελεν εἶσθαι πρᾶξις εἰδωλολατρικῆ. Ὁ Θεὸς μόνος εἶνε ἡ ἀρχὴ πάντων τῶν ὄντων, ἡ ἀρχικὴ πηγὴ τῆς ζωῆς. Διὰ τοῦτο μόνος Αὐτὸς ὀφείλει νὰ εἶνε τὸ ἀντικείμενον λατρείας. Τὸ δι' ὅμως παρακαλοῦμεν πλάσματα καθαγιασθέντα, ὅπως ἀντλῶσιν ὑπὲρ ἡμῶν ἐκ τῆς πηγῆς ἐκείνης τῆς ζωῆς, τοῦτο δὲν σημαίνει δι' ἡμετέρας αὐτά. Δὲν ζητοῦμεν παρ' αὐτῶν, ὅπως παράσχουσιν εἰς ἡμᾶς χάριτας, ἀλλ' ὅπως ἐξαιτήσωνται τοιαύτας ὑπὲρ ἡμῶν. Οὐδόλως δὲ μειοῦσι τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ οἱ μετ' αὐτοῦ δυνάμενοι νὰ ἐνωθῶσιν εὐχεται οὗτοι, τοῦναντίον μάλιστα συμπληροῦσι τὴν δόξαν ταύτην, καθιδρύνοντες τὴν πνευματικὴν τῆς ἀνθρωπίνης οικογενείας ἐνότητα, δι' ἧς δεόν ν' ἀκτινοβολῇ ἡ ἀγάπη αὐτοῦ.

ΣΗΜΕΙΑ ΤΩΝ ΚΑΙΡΩΝ

Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ

Ἀκούεται, λέγεται, δημοσιογραφείται ὅτι τὸ σκάφος τῆς Ἐκκλησίας κλυδωνίζεται, ὅτι ἡ θρησκεία διατρέχει κίνδυνον ἐκ τῶν ὕλιστων, χιλιεστών, οὐνιτών, κομμουνιστῶν κλπ. Καθημερινῶς αἱ αὐτὲ κρῆλαι, πάντῃτε οἱ αὐτοὶ θρήνοι. Ἐρωτᾶται ὅμως καὶ θὰ ἐρωτᾶται συνεχῶς καὶ μέχρι ἀφικνίσεως, ἔχει ἡ δὲν ἔχει ἡ ἐκκλησία, ἡ ὀρθόδοξος λέγω ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος προεσταμένους ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἐκκλησιῶν, φρουροὺς τέλος αὐτῆς; Κανεὶς δὲν θὰ δώσῃ ἀρνητικὴν ἀπάντησιν, διότι εὐτυχῶς εἶνε πολλοὶ οἱ ἀκούοντες εἰς τὴν κατάληξιν «τάτος».

Καὶ ἐφ' ὅσον λοιπὸν οἱ τοιοῦτοι «τάτοι» ἤγουνται τῆς ἐκκλησίας καὶ εἶνε ἀκοίμητοι φρουροὶ αὐτῆς πρὸς τί οἱ κρωγμοὶ; πρὸς τί οἱ θρήνοι; ἀπλούστατα! οἱ ἀρχηγοὶ αὐτοὶ τῆς ἐκκλησίας ἔχουσιν ἀφήσει τὸ ποιμνιὸν τῶν εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Οὐδέποτε τὸ ἐπεσκέφησαν, τὸ παρηκολούθησαν, τὸ ἐδίδαξαν. Ὁ ὑποφαινόμενος ὑπηρετῶν εἰς ἓν χωρίον ἀνήκον εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ πενταετίας ἔγω, οἱ δὲ κάτοικοι πρὸ πολλοῦ ἀκόμη, δὲν ἠτύχησα μὲν νὰ ἴδωμεν τὸν ἀρχηγὸν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ τμήματος τούτου ἐπισκεπτόμενον, νοθετοῦντα, κυβερνῶντα τὸ πλήρωμά του, ὅπερ ἀφθὲν ἐλεύθερον, ἔρμαιον τῆς τύχης—ἀδέσποτον—βαδίζει τὴν ὁδὸν τοῦ κρηνοῦ. Τὸ μυστήριον τῆς ἐξομολογήσεως, τῆς θείας εὐχριστίας, αἱ νηστείαί, πάντα κατηργήθησαν καὶ τὰ διεδέχθησαν τὸ ψεῦδος, ἡ ἐπιορκία, ἡ βλασφημία, ἡ αἰσχρότης, χοροστατούντων καὶ παραδειγματιζόντων τῶν ἱερέων πλειστάκις.

Δὲν θέλω νὰ θίξω τὴν θείαν ἐπὶ τῆς γῆς ἀποστολὴν τῶν Σεβασματάτων Ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας μας, διότι δὲν εἶμαι ὁ ἀρμόδιος, οὐδὲ νὰ ὑποδείξω τὰ κατ' ἰδίαν τῶν, διότι εἶμαι πολὺ πολὺ μικρὸς, ἀλλ' ὡς χριστιανὸς εἶχον, ἔχω καὶ θὰ ἔχω τὴν ἀντίληψιν, ὅτι ποιμνιον ἀφιέμενον εἰς τὴν τύχην τοῦ θὰ ἀπολεσθῆ. Ὁ κομμουνιστικὸς λίψ, ἡ ὕλιστικὴ λαίλαψ ἐν κληρικῶν ἐνοκῆπτουσι καὶ διατρέχουσι καὶ τὰς πλέον ἀπομεικρυσμέναις κοινότηταις. Κατὰ τῶν κινδύνων τούτων τίς θὰ ἀντεπεξέλθῃ; Οἱ ἱερεῖς, οἵτινες πέραν τῆς τυπικῆς καὶ ἐκείνης βεδικασμένης ἐκτελέσεως τῶν καθόντων τῶν ἀδιαφοροῦσι περὶ πάντων; Ἐν ἀπλοῦν δλέμμα ἐπὶ τῶν δικαιοτηρίων, καὶ εἴθε νὰ ἐγένετο μία τοιαύτη στατιστικὴ, θὰ καταδείξῃ, ὅτι καθημερινῶς παρελκύνουσι εἰς τὸ ἐδῶλιον τοῦ κατηγορουμένου ἱερεῖς προπηλακίζομενοι μετὰ λαϊκῶν κατὰ τὸν πλέον αἰσχρότερον τρόπον, πάντα δὲ ταῦτα θὰ ἠδύναντο νὰ πείσωσι καὶ τὸν ἀπλοῦν παρατηρητὴν, ὅτι ἐξέκλιναν οἱ ἐντεταλμένοι τῶν καθόντων τῶν, ὅτι μόνον εἰς τοὺς τύπους ἀπέβλεψαν καὶ ἀποβλέπουσιν, ὅτι πέραν

τῆς μισοδοσίας τῶν ἀδιαφοροῦσι, ὅτι αἱ ἐκκλησία κρημνίζονται, ὅτι τέλος ὁ λαὸς δὲν ἔχει τὸν σεβασμὸν, τὸν ἀπαιτούμενον σεβασμὸν εἰς τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ, ὅτι τὸ ἔδαφος ἐτοιμάζεται πρὸς πάντα τὰ εἰσοδύσαντα κακά.

Ἐὰν δὲ ὑπέβαλλεν ὁ ἀπλοῦς οὗτος παρατηρητὴς, ἐρώτημα, τί θὰ ἠδύναντο νὰ ἀπολογηθῶσιν οἱ ἐντεταλμένοι; ὅτι οὐδέποτε ἐξηλθον ἐκ τῆς ἔδρας τῶν, ὅτι ἢ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ διαμονῇ τῶν δὲν τοὺς ἐπέτρεψε νὰ ἀσχοληθῶσιν μετὰ τὸ ποιμνιὸν τῶν ἢ τί θὰ ἠδύναντο νὰ προβάλλωσι ὡς ἐνεργείας τῶν; Κατηχητικὰς ἐπιστολάς μήπως; Ἄλλ' αὐτοὶ οἱ ἀπόστολοι πρῶτον περιήρχοντο καὶ ἔπειτα ἔγραφον, καὶ συνεχρότουσιν συνέδρια πρὸς μὀρφωσιν τῶν ἱερέων τῶν. Ἀλλὰ ποῦ καὶ πότε ταῦτα ἐγένοντο; Εὐτυχῶς ἡ πράξις εἶνε ζωὴ καὶ μόνον αὐτὴν δεόν νὰ ἀκολουθῶμεν. Δὲν ἀγωνίζονται μετὰ λόγους κατὰ τοσοῦτον ἐπικινδύνων ἔχθρων. Ἀγωνίζονται μετὰ ἔργα. Μόνον ἡ φωνὴ τῶν ἔργων ἔχει ἀκαταμάχητον ἰσχύν, στερεοῦσα τὰ θεμέλια, τὰ βάθρα τοῦ οἰκοδομήματος, ἵνα ἀντέχωσιν εἰς τὰς προσβολὰς τῶν ἐχθρῶν, μορφοῦσα ἱερεῖς, ἵνα ἐπαξίως κατέχωσιν τὰς ἔδρας τῶν καὶ οὐχὶ τοιοῦτους οἱ ὅποιοι ἂν δὲν τοὺς ἠμπόδιζεν τὸ ράσο θὰ ἦσαν ἀσφαλῶς ὑπότροφοὶ τῶν κατέργων, στερεώνουσα καὶ ἐμβάλλουσα νὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἐκκλησίαν διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ τοῦ παραδείγματος. Δὲν πλήττουσι τὰ ἄστρα διὰ φιλοσοφικῶν θεωριῶν, οὐδὲ κρημνίζουσι τὰς κορυφάς, ἀλλ' ἀτενίζουσι πρὸς πᾶσαν πραγματικότητα, ἀποκαθαίρουσι καὶ ἀνυφοῦσι τὸν πυθμένα, ἵνα ἡ συνάντησις γίνῃ εἰς σημεῖον ὕψηλόν, ἰσχυρὸν καὶ ἀπρόσβλητον.

ΧΕΑΜΟΣ

(Ἐκ τοῦ Ἐ' κειμ. περιοδικοῦ «Ἐρημίας»)

ΚΛΗΡΙΚΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΝ

«Μηδὲὶς φρονίμων ἔστω ἄρχων ἀλλοτριούσθω» καὶ γὰρ ἀδεῖες τὸ ἀποστᾶν ἑαυτῶν τῆς τῶν δεομένων ἐξουσίας καὶ ἀγενεὶς τοῖς φαύλοισι παραχωρεῖν· ἀνόητον γὰρ τὸ αἰρεῖσθαι κακῶς ἀρχεσθαι μᾶλλον ἢ καλῶς ἀρχεῖν».

Ἐπίκτητος

Ἐὐλόκληρος ὁ Ἑλληνισμὸς, κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν, ἐκινήθη, ὡς εἰς ἄνθρωπος, ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον. Ἡ μακροχρόνιος δουλεία, ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν ἐλευθερίαν, καὶ τὸ δίκαιον τοῦ ἀγῶνος ἐξήγειραν, ἐν ἀκαρεῖ, ὀλόκληρον τὸν Ἑλληνισμὸν ἐπὶ ποδός. Καὶ συνεχρόσθη σφοδρῶς, ὁ μικρὸς μετὰ τοῦ

ισχυροῦ, τὸ δίκαιον μετὰ τῆς ἐνόπλου ἀδικίας, ὁ γίγας τύραννος μετὰ τοῦ νάνου τὸ σῶμα σκλάβου, γίγαντος ὅμως τὴν ψυχὴν. Ὁ ἀγὼν ἦτο ὑπὲρ τῶν ὀλων, ἀγὼν θανάτου ἢ ζωῆς. Ἐκαστος λοιπὸν ἔσπευδε νὰ προσκομίσῃ, ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ θωμοῦ τῆς Ἐλευθερίας, ἔτι πολῦτιμον εἶχε διὰ νὰ καταστήσῃ τὸν βίον τοῦ βιοτὸν καὶ νὰ ἐφαλείψῃ διὰ παντός τὰς καθημερινὰς ὑβρεῖς τοῦ δεσπότη, τοὺς αἰωνίους προπηλακισμοὺς, τὰς ἐσχάτας ταπεινώσεις, τὰς διαφόρους καταπιέσεις, τὴν διαρκῆ σφαγὴν, τὴν μακρῶν χρόνων, τέλος, σκλαδιάν. Ὅτε ἤχησε τορῶς τὸ πολεμικὸν σάλπισμα ἀνὰ τὰ ὄρη, τὰς πεδιάδας καὶ τὰς θαλάσσας τῆς δούλης Ἑλλάδος ὁμοῦ μὲ τοὺς ἐκ τῆς ξένης ἐλθόντας ὁμοφύλους καὶ φιλέλληνας, ἐρρίφθησαν εἰς τὸ καθήκον μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἀνεκφράστου καὶ πατριωτισμοῦ ἀπεριγράπτου, πάντα τὰ γνήσια τέκνα τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος. Ἀγρόται, ποιμένες, πλοῦσιοι, πένητες, ἔμποροι, διδάσκαλοι, ἐγγράμματοι, ἀναλφάβητοι, στρατιῶται, ναῦται, πρίγκηπες, βιοπαλαισταί, στρατοὶ καὶ στόλοι, ἄρματολοι καὶ κλέφται, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, λαϊκοὶ καὶ κληρικοὶ, καὶ γενικῶς εἰπεῖν, πᾶσα ψυχὴ ζῶσα ἄμαχος ἢ ἐμπόλεμος, δυναμένη νὰ βοηθήσῃ διαφοροτρόπως, ἐκινήθη μετ' αὐταπαρνήσεως καὶ αὐτοθυσίας, πρὸς τὸ ἱερὸν καθήκον. Ἐκάστου, γνωστοῦ ἢ ἀγνωστοῦ ἥρωος, ἡ ἀτομικὴ φροντίς καὶ ὄλων μαζί ὁ πολυετὴς νυχθημερινὸς ἀγὼν, συντελέσαν ἵνα ἀπομακρύνωσιν ἐκ τῆς ἱερᾶς Ἑλληνικῆς γῆς τὸν αἰμοδόρον τύραννον, καὶ παραδώσωσιν εἰς τοὺς ἀπογόνους Πατρίδα ἐλευθέραν. Ἐκεῖνη ὅμως ἤτις ἐσφυρηλάτει μετὰ πρωτοφανοῦς μακροχρονίου ὑπομονῆς, τὰς ἀλύσεις τῆς δουλείας, καὶ ἐχάλακευεν, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀναπαύλας, τὴν Ἐλευθερίαν, ἦτο, ὡς ὁμολογεῖται ὑπὸ πάντων, ἡ Ἐκκλησία. Ἡ Ἐκκλησία, μὲ χαλύβδινον ἐγκαρτέρησιν, προπαρεσκεύασε τὴν 25ην Μαρτίου τοῦ 1821, καὶ μὲ πιστὸν ἐκκλησιαστικὸν ὄργανόν τῆς, ἐπὶ προμαχῶνος ἐκκλησιαστικοῦ, διεκήρυξεν ἀνὰ τὸν κόσμον τὴν Ἀνάστασιν τῆς Ἑλλάδος. Τὴν ἀνεκτίμητον ὅμως συνδρομὴν τῆς δὲν περιώρισε μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ἀλλὰ τὴν ἐπεξέτεινε φιλοτίμως καθ' ὅλα τὰ ἔτη τῆς Ἐπαναστάσεως. Ἀναμφιβόλως μέγας συντελεστὴς τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς Ἐλευθερίας ἐν τῇ μικρᾷ Ἑλλάδι ἦτο καὶ ἡ βαθύνοος πολιτικὴ τῶν, κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν, Πολιτικῶν κληρικῶν, ἡ Ἐκκλησία προσέφερεν ἀνεκτίμητους ὑπηρεσίας ὅχι μόνον ἐν τῷ καθαρῶς Ἐκκλησιαστικῷ πεδίῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ Πολιτικῷ σταδίῳ. Γνωρίζομεν τὸ ὀλοκαύτωμα τῆς Μονῆς Ἀρκαδίου, τὸ Ἀδάρον τοῦ Γερμανοῦ, τοῦ Παπαφλέσα τὸν ἡρωϊσμὸν, τὸν ἀθάνατον θάνατον τοῦ Διάκου, καὶ τὸ σχοινὶ τοῦ Πατριάρχου, δὲν γνωρίζομεν ὅμως καλῶς καὶ τὰς μεγάλας ὑπηρεσίας τῶν τότε κληρικῶν ἐν τῷ Πολιτικῷ Ἀγῶνι. Ἡ συμβολὴ τῶν κληρικῶν Γερουσιαστῶν, Ἀρεοπαγιτῶν ἢ Βουλευτῶν ἐν τῷ Ἀγῶνι ἦτο ἀνεκτίμητος. Ἐπίσκοποι ἢ

Ἀρχιεπίσκοποι, ἱκανοὶ Διάκονοι ἢ Πρεσβύτεροι, ἐκ τοῦ ἐφημεριακοῦ ἢ τοῦ μοναχικοῦ τάγματος, ἐπέμποντο, δι' ἐκλογῆς, ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, μὴ ἐμβολιασμένου τότε ἐκ ξενικῶν σκέψεων εἰς τὰ Κοινοβούλια, ὡς σήμερον ἐν Κύπρῳ καὶ ἀλλαχοῦ, καθ' ὅλα τὰ ἔτη τῆς Ἐπαναστάσεως.

Χωρὶς ν' ἀνατρέξωμεν εἰς τὴν ἵδρυσιν τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας καὶ εἰς τοὺς ἀνὰ τὸν Ἑλληνισμὸν διασκορπισμένους ἀντιπροσώπους τῆς καὶ τὰ μέλη τῆς διὰ νὰ ἀνεύρωμεν καὶ ἐν αὐτῇ τὸν Ἑλληνικὸν κληρὸν ἐργαζόμενον ὑπὲρ τῆς ἀνκτινάξεως τοῦ ξενικοῦ ζυγοῦ, χωρὶς νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὴν ὑφίστην πράξιν τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ ἐν τῇ μονῇ τῆς Λαύρας, προστρέχωμεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν, τὴν μετὰ τὴν 25ην Μαρτίου 1821, διὰ νὰ διαφωτίσῃ ἡμᾶς τοὺς νεωτέρους κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς ἐπὶ τῆς δράσεως τοῦ Κλήρου ἐν τῇ Πολιτικῇ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Μετὰ τὴν Μονὴν τῆς ἁγίας Λαύρας (Καλαβρύτων) Ἰδοῦ, ὀλίγας ἡμέρας βραδύτερον, ἄλλη Μονὴ φιλοξενεῖ τοὺς πληρεξουσίου τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος. Εἶναι ἡ ἱστορικὴ Μονὴ τῶν Καλτεζιῶν. Συνέρχονται ἐκεῖ οἱ πολιτευταί, οὕτως εἰπεῖν, τῆς Πελοποννήσου. Συμπαριστάνται ὁμοῦ κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ καὶ βουλευόμενοι περὶ τῶν συμπερόντων τῆς δούλης Ἑλλάδος. Συμπύσσουν τὴν πρώτην Γερουσίαν τῆ 26 Μαΐου (1821) καὶ ἐκδίδουν τὴν πρώτην πράξιν. Ἰδοῦ τί γράφει τὸ σπουδαιότατον ἐκεῖνο ἔγγραφο.

«Ἀριθμὸς Α'. Πατρίς. Ἡ γενικὴ εὐταξία τῶν ὑποθέσεων τῆς πατρίδος μας Πελοποννήσου καὶ ἡ αἰτία ἐκδασίς τοῦ προκειμένου ἱεροῦ ἀγῶνος περὶ τῆς σεβαστῆς ἐλευθερίας τοῦ γένους μας, ἐπειδὴ καὶ ἀναγκαίως ἀπήτουν τὴν γενικὴν συνέλευσιν καὶ σκέψιν συνηθροισθῆμεν ἐπὶ τοῦτο οἱ ὑπογεγραμμένοι ἀπὸ μέρους τῶν ἐπαρχιῶν μας, ἔχοντες τὴν γνώμην καὶ ὄλων τῶν λοιπῶν ἀπόντων μελῶν, εἰς τὴν σεβαστὴν μονὴν τῶν Καλτεζιῶν. Κατ' εὐλογον κοινήν γνώμην καὶ ἀπόφασιν καὶ ὄλων τῶν ἀπόντων, ἐκλέξαντες τοὺς φιλογενεστάτους κυρίους τὸν τε ἅγιον Πρεσβύτερον Θεοδώρητον, Σωτήριον Χαραλάμπτην... Ἀθαλάσιον Κανκάρην, Ἀναγνωστὴν Παπαγιαννόπουλον Θεοχαράκην Ρέντην καὶ Νικόλαον Πονηρόπουλον... διὰ νὰ παρευρίσκωνται μετὰ τοῦ ἐνδοξοτάτου κοινοῦ Ἀρχιστρατήγου μας Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη... ἐπέχοντος τὴν Γερουσίαν ὄλου τοῦ δήμου τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Πελοποννήσου... νὰ συσκέπτονται, προβλέψωσι καὶ διοικῶσι...» Ὑπογράφουσι τὴν πράξιν ὁμοῦ μετὰ τῶν λαϊκῶν «ὁ Ἐλευθ. Ἀνθιμος καὶ ὁ Πρωτοσύγγελος Ἀμβρόσιος τοῦ ἁγίου Χριστιανοπούλου». Ἐν αὐτῇ λοιπὸν τῇ πρώτῃ ἐπισήμῳ συσκέψει τῶν πρώτων πολιτικῶν τῆς Ἑλλάδος, ὁ Κληρὸς εἶνε παρὼν, συσκέπτεται, ἐκλέγει, καὶ ἐκλέγεται. Ταῦτα ἐν Πελοποννήσῳ.

Ὅλιγοι μῆνες εἶχον παρέλθῃ ἀπὸ τῆς πρώτης ἡ-

μέρας της Ἐπαναστάσεως ἐν Πελοποννήσῳ καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν, κάτοικοι τῆς μεγαλονήσου Κρήτης, ἔλαβον τὰ ὄπλα κατὰ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ. Μεσοῦντος τοῦ Ἰουνίου (1821) οἱ Κρήτες πειθόμενοι εἰς τὴν ἱερὰν φωνὴν τῆς Πατρίδος ἐκήρυξαν τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Μετὰ 11μηνον ἡρωϊκὸν ἀγῶνα ἐπιτυχάνουσι νὰ συνέλθωσιν «οἱ νόμιμοι πικρατάται τῶν διαφόρων ἐπρχιῶν» ἐν Ἀρμένιοις, τῇ 20ῃ Μαΐου τοῦ 1822 πρὸς δημοσίευσιν τοῦ προσωρινοῦ Πολιτεύματος. Ἀποτελεῖται τοῦτο ἐκ τεσσαράκοντα (40) ἀρθῶν καὶ ὑπογράφουσιν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν 24 ἐπρχιῶν. Ἡ Γενικὴ Συνέλευσις ἐκλέγει ὡς Γενικὸν Ἐπαρχον τῆς Νήσου τὸν κ. Μιχαὴλ Κομνηνὸν Ἀφεντούλιεφ, τὸν Αἰῖδου. † Νεόφυτον, Οἰκονόμον, Γενικὸν Γραμματέα τῆς Καγκελαρίας..... τὸν Αἰῖδου. Γεώργιον, Πρωτο — παπᾶν, Φροντιστὴν τῆς Οἰκονομίας..... τὸν Μανασσὴν, Προηγούμενον, Πρόεδρον φροντιστῆν τῆς θαλάσσης..... Ὑπογράφει ὡς Πρόεδρος καὶ Διοργανωτῆς τῆς Συνελεύσεως ὁ κ. Σκυλιτζίης Ὁμηρίδης, καὶ ἔπονται αἱ ὑπογραφαὶ τῶν μελῶν τῆς Συνελεύσεως. Ἀντιγράφοι (1) Ἀντρεας κριγαριακῆς, ἀνδρέας μαρκος,.... Ἀθανάσιος Ἀρχιμανδρίτης,.... ἀνδρέας φασουλῆς,.... προτοπαπᾶς σφακίον γεώργιος ἑιερεύς,.... γεωργίος Σακκόραρος,..... Δημητρίος Σαριδάκης,.... εἰωανεὶς ἀτρεϊδωπολικῆς πρωσεικηνεϊτῆς,.... Μανασσῆς Προηγούμενος,.... μιχαὴλ παντοβάς,.... Μελχισεδέκ Ἡγοούμενος. Περιβολίου..... μιχαὴλ χιονοκῆς.... † Νεόφυτος, Οἰκονόμος..... Τὸ ἐπόμενον ἔτος διορίζεται ὑπὸ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ ὑπατος Ἀρμοστής Κρήτης ὁ Ἐμμ. Τομπάζης. Ὁ Πρόεδρος τοῦ Βουλευτικοῦ πρὸς τὸν Ἐκκλησιαστικὸν Πρόεδρον τοῦ Ἐκτελεστικοῦ γράφει.

«Ἐν πλήρει Συνελεύσει τοῦ Βουλευτικοῦ ἀνεγνώσθη τὸ προβούλευμα τοῦ Ἐκτελεστικοῦ ὑπ' ἀριθ. 7 περὶ ἐκλογῆς τοῦ Κυρίου Ἐμμανουὴλ Τομπάζης εἰς τὸν δευτὸν τοῦ Ἀρμοστοῦ τῆς νήσου Κρήτης, καὶ σκέψεως γενομένης, ἐνεκρίθη ὁμοφώνως καὶ πρὸς τοῦ Βουλευτικοῦ.

Τῇ 30 Ἀπριλίου 1823 ἐν Τριπολιτῆϊ

Ὁ Ἀντιπρόεδρος τοῦ Βουλευτικοῦ
Βρασθένης Θεοδώρητος

(1) Τηροῦμεν καὶ τὴν ὁρθογραφίαν.

ἌΘΛΟΙ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΙΣΜΟΥ

Ἡ ΔΙΑΛΥΣΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Ὑπὸ Α. Ι. Ἀνδρονίκου

Ἡ τραγικώτερα ἐκ τῶν συνεπειῶν τοῦ κομμουνισμοῦ, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ προσέξουν οὐ μόνον οἱ Ἕλληνες ἐργάται καὶ ἐν γένει οἱ Ἕλληνες πολῖται ἀλλὰ ὅλοι οἱ πολιτισμένοι ἄνθρωποι: ὅλης τῆς γῆς,

εἶναι ἡ **διάλυσις τῆς οἰκογενείας**, τὴν ὁποίαν ἐκήρυξαν καὶ ἐφήρμοσαν λυσσώδως εἰς ἄραρος τῶν Ρώσων Χριστιανῶν οἱ ἐβραῖοι δικτάτορες. Εἶναι ἀφάνταστος ἡ **ὄδελυρὰ ἀκολασία** ἡ ὁποία προέκυψεν ἐξ αὐτῆς εἰς ὅλην τὴν Ρωσίαν. Ἡ **Ἀλεξάνδρα Κόλοντάε**, μία ἐκ τῶν μεγάλων κομμουνιστριῶν, εἰς φυλλάδιόν της ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ οἰκογένεια καὶ τὸ κομμουνιστικὸν Κράτος» γράφει ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς:

«Ἡ **πικρὰ οἰκογένεια καταστρέφεται μόνον τῆς, διότι μετεβλήθησαν αἱ συνθήκαι τῆς ζωῆς. Ἡ οἰκογένεια πᾶσι νὰ εἶναι ἀναγκαῖα διὰ τὸ Κράτος. Τὸ πικρὸν θὰ τὸ θρέψῃ καὶ θὰ τὸ μορφώσῃ τὸ κομμουνιστικὸν Κράτος. Εἰς τὴν θέσιν τοῦ σημερινοῦ ἀδικλοῦτος γάμου, θὰ γεννηθῇ ἡ ἐλευθέρω ἔνωσις. ὁ ἐλεύθερος ἔρωσ».**

Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀρχὴ αὐτῆς ἐφαρμοσθεῖσα προκάλεσε τὴν ἀγανάκτησιν ὅλου τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἐργατριῶν, ἡ μεγάλη Κομμουνίστρια ἀναφωνεῖ:

«Ἡ **ἄντικειν ἐργάτριες μὴ λυπεῖσθε διότι βλέπετε τὴν σημερινὴν οἰκογένειαν νὰ ἐξαρκεῖται».**

Πρῶτον ἀναλύσω τὰς τραγικὰς συνεπείας τῆς διαλύσεως τῆς οἰκογενείας θὰ ἀπαριθμήσω τὰ μέτρα, δι' ὧν οἱ ἐβραῖοι μπολσεβίκοι ἐπαδίδωσαν νὰ ἐπιτύχουν τοῦ σκοποῦ των.

1) Ἐξέδωσαν τῇ 18 Δεκεμβρίου 1918 Διάταγμα καταργεῖν τὸν ἐκκλησιαστικὸν γάμον καὶ καθιστῶν εὐρύτατον τὸ δικαίωμα τοῦ διαζυγίου. Ἀρκεῖ νὰ κάμῃ τις μίαν δήλωσιν ὅτι δὲν ἐπιθυμεῖ πλέον νὰ συζῆ μετ' τὴν σύζυγόν του ἢ ἀντιστρόφως ἢ σύζυγος μετ' τὸν σύζυγόν της καὶ ἀμέσως λαμβάνεται ἀνευ πολλῶν διατυπώσεων τὸ διαζύγιον. Ἡ διάταξις αὕτη ἔχει τὰ κωμικὰ της ἐπεισόδια.

Ἐπισημαίνει ὑπερήφανοι καὶ μαγεύονται κακῆς διαγωγῆς στρατολογηθεῖσαι ἐπὶ τοῦτω συνεκράτουν εἰς τὰ θέατρα συλλαλητήρια καὶ ἀνερχόμεναι εἰς τὴν σκηνὴν ἐτόνιζον τὰ ἀγαθὰ τοῦ διαζυγίου. Ἐβλεπε κανεὶς π. χ. χονδροειδεστάτην μαγεύρισσαν ἐν μέθῃ διατελοῦσαν ν' ἀποτείνεται μετ' ἰσχυρὰς χειρονομίας πρὸς τὸ ἀκροατήριον καὶ μετ' ἰσχυρὰς κινήσεις τοῦ σώματος νὰ δηλώνῃ ὅτι ἐφθασε ἡ εὐτυχὴς ἐποχὴ ποῦ εἰμπορεῖ κάθε μῆνα ν' ἀλλάσῃ τὸν σύζυγόν της.

Ὁφείλομεν νὰ τονίσωμεν ἰδιαίτερος ὅτι τόσοσ ὁ κηρυσσόμενος ἀθεϊσμός ὅσῳ καὶ ὁ νόμος οὗτος περὶ διαζυγίου ἀποβλέπον μόνον τοὺς Χριστιανούς οὐχὶ δὲ καὶ τοὺς ὁπαδοὺς τῶν ἄλλων θρησκειῶν. Οὕτως ἐνθ' εἶδομεν ἀπειρα διαζύγια Χριστιανῶν δὲν εἶδομεν οὔτε ἓν τοιοῦτον ἐβραίου ἢ μουσουλμάνου.

2) Ἄλλο διάταγμα τῶν μπολσεβίκων ἐκήρυξεν ἐπισήμως ὅτι οἱ γονεῖς κατὰ τὴν ἠθικὴν δικαιοσύνην δὲν ἔχουν ἐπὶ τῶν τέκνων των καὶ ὅτι τὰ τέκνα εἶναι ἐλεύθερα νὰ πράττουν ὅ,τι θέλουν. Εἶναι εὐνόητοι αἱ συνέπειαι τῆς διατάξεως ταύτης. Ἐπηκολούθησεν ἡ τελεῖα διαφθορὰ τῶν ἀνηλίκων, ἧτις ἐξεδηλώθη ἀμέσως διὰ τῶν τῶν ἐξῆς γεγονότων: Ἡρώτων τὰ πικρὰ ἤρηξιαν νὰ κλέπτουν διάφορα ἀντικείμενα τοῦ σπητιοῦ των καὶ νὰ τὰ πωλοῦν διὰ ν' ἀγοράσουν καπνὸν ἢ σιγάρεττα ἢ τὸ χειρίστον πάντων κακῶν. Συχνὰ συναντᾶ κανεὶς εἰς τοὺς δρόμους ἑμίλον παιδίων ἡλικίας 12—15 ἐτῶν ἀμφοτέρων τῶν φύλων ζωηρῶς συ-

ζητούντων πῶς τὸ ἐν ἀπερρόφησε περισσότεραν κο-
καίνην ἢ τὸ ἄλλο. Οὕτω δὲ συζητούντα μεταδίδουν
εἰς τὴν σχολήν.

**3) Εἰς τὰ σχολεῖα ἐνεργεῖται διδασκα-
λίαι κυριολεκτικῶς κλονεῖται ὅλης τῆς
ἠθικῆς βάσεως ἃς εἶχον οἱ μαθηταὶ ἀπὸ τὴν πρῶ-
την σχολὴν ἢ τὴν οἰκογενεῖαν των.**

Καλὸς μαθητὴς θεωρεῖται ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος
γνωρίζει ποῖαν θέσιν ὁ Α. ἢ Β. Ἰβραεῖς «Ἐπίτρο-
πος τοῦ λαοῦ» καὶ ποῖα ὑπηρεσίας προσέφεραν εἰς
τὴν κοινωνικὴν ἐπανάστασιν, Ἐπὶ τῆς βάσεως αὐτῆς
κρίνονται καὶ οἱ διδάσκαλοι οἱ ὁποῖοι ὑποβάλλονται
εἰς ἐξετάσεις ἀπὸ τοῦ ἐπιθεωρητάς.

Ἐὰν δὲν εἶνε εἰς θέσιν ν' ἀπαντήσουν ἱκανοποι-
ητικῶς εἰς τοιοῦτου εἶδους ἐρωτήματα, ἀμέσως παύ-
ονται διὰ νὰ καταδικασθῶν εἰς τὰς πλέον φρικώδεις
στερήσεις, διότι οὗτοι θεωροῦνται ἐστιγματισμένοι
ἐχθροὶ τοῦ προλεταριάτου.

Ἀποβλέποντες εἰς τὴν ἠθικὴν παράλυσιν τῆς
παρούσης γενεᾶς οἱ Ἰβραεῖοι δικτάτορες ἐφήρμοσαν
τὸ μικτὸν σύστημα τῆς φοιτήσεως εἰς τὸ
σχολεῖον ἀρρέων καὶ θηλέων.

Παρέστημεν ὀλίγους μῆνας βραδύτερον μάρτυρες
πρὸ τοῦ ἀπεχθεστέρου θεάματος νὰ βλέ-
πωμεν κορσίδας 13, 14, 15 ἐτῶν ἐγ-
κύους.

4) Πρὸς ἐξολόθρευσιν τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ οἱ ἐρυ-
θροὶ τύρανοι τῆς Μόσχας ἐξέδωκαν **Διάταγμα**
δυνάμει τοῦ ὁποίου αἱ ἐκτρώσεις εἶνε ἐλευθ-
εραὶ καὶ τὰ νοσοκομεῖα εἶνε ὑποχρεωμένα
νὰ προβάλλουν εἰς τὴν ἐκτρώσιν δωρεάν.

5) Ἄλλο **Διάταγμα** ὁμιλεῖ περὶ **κοινοκτημο-**
σύνης τῶν γυναικῶν ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐφηρμόσθη
εἰς ὅλην τὴν Ρωσίαν.

Χάριν περιεργείας ἰδοῦ ἐπὶ λέξει μερικὰ τοιαῦ-
τα διατάγματα.

«**Ὁ σύντροφος Ἰκαρασέεβ** ἔχει τὸ **δι-**
κρίωμα τῆς κοινοκτημοσύνης εἰς τὴν πό-
λιν Αἰκατερινοδάρ ἐπὶ **δέκα νεανίδων** ἀπὸ
16 ἕως 20 ἐτῶν κατὰ τὴν **ἐκυτοῦ ἐκλο-**
γὴν» -

Ἴδου καὶ ἕτερον διάταγμα ἀρκετὰ ἐνδεικτικόν:
«**Διὰ τοῦ πικρόντος πιστοποιεῖται, ὅ-**
τι ὁ σύντροφος Ἐθιόνικος ἐξουσιοδοτεῖται
νὰ λάβῃ **δὲ** **αὐτὸν νέαν κόρην. Ἰκνεῖς δὲν**
ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τοῦ ἀπαγορεύσῃ ἢ ἀν-
τισταθῇ. Εἶνε ἐξουσιοδοτημένος μὲ ἀπε-
ριόριστον δικαίωμα ὅπερ καὶ πιστοποιεῖ-
ται διὰ τῶν ὑπογραφῶν».

Ὁ ἱερὸς χαρακτήρ τῆς οἰκογενείας, βάσις ὄχι
μόνον τοῦ πολλαπλασιασμοῦ ἀλλὰ καὶ τῆς ὑπάρξεως
παντὸς ἔθνους κατηργήθη, ὁ ἐλεύθερος γάμος ἐπετρά-
πη μέχρι τοιοῦτου σημείου, ὥστε ἡ συμβίσις ἀνδρὸς
καὶ γυναικὸς νὰ διαρκῇ μόνον μερικοὺς μῆνας, τὰ δὲ
καθήμενα τῶν συζύγων περιορίζονται ἀποκλειστικῶς
εἰς τὴν κτηνώδη ἡδονήν.

Εὐκόλως φαντάζεται πᾶς τις ποῖα ὑπῆρξαν αἱ
συνέπειαι τῶν μέτρων τούτων.

Αἱ γεννήσεις ἠλαττώθησαν κατὰ 50
ο)ο τοῦλάχιστον καὶ θίνουν ἠλαττούμε-
νοι, τὰ ἀφροδίσια νοσήματα ἔχουν τόσον
δικαδοῦν ὥστε νὰ ἐγερωθῇ συζήτησις σοβαρὰ
εἰς τὰς κομμουνιστικὰς ἐφημερίδας πρω-
τοστατοῦντος τοῦ **Ἰκομισάρο** τῆς **Ἰργι-**
εινῆς Σοβιάκο.

Οὗτος προέτεινε διάφορα μέτρα προληπτικὰ ἀλλ'
ὅλα αὐτὰ πρὸς τὸ θεαθῆναι. Καὶ ὁ **δυστυχῆς Ρωσ-**
σικὸς λαὸς κλαίει τὰ φθίνοντα πολλά ἐκα-
τομμύρια τέκνων του ἀπὸ τὴν φοβερὰν μά-
στιγν τῆς συφιλίδος, ἥτις τόσον ἐυρέως ἔχει
διοδοθῆ ὄχι μόνον εἰς τὰς πόλεις ἀλλὰ καὶ
τὴν ὑπαιθρον.

Εἰς τὴν τεχνητὴν παῖναν, εἰς τὰς διαφόρους ἐπι-
δημίας, εἰς τὰ νοσήματα, ὁ **Ρωσικὸς λαὸς** ἀναγνω-
ρίζει σκόπιμα μέσα τὰ ὁποῖα μεταχειρίζε-
ται ἡ σπαταρὰ αὐτῆ τῶν **δικαιῶν** συνωμοτῶν
πρὸς ἐξόντωσιν τοῦ **Χριστιανοῦ Ρωσικοῦ**
λαοῦ τρομοκρατουμένου διὰ τῆς **Τσέκας** ἢ **Γκεπεῦ**,
ξενικῆς μισθοφόρου στρατιᾶς ὄργανου τῆς **Τρίτης**
Διεθνούς, ἥτις ἀποτελεῖται ἀπὸ πᾶν ἄλλο ἢ ἀπὸ **Ρώσ-**
σους. Διότι εἰς τὴν φρουρὰν αὐτὴν τὰ 50 ο)ο εἶναι
Ἑσθονοὶ καὶ **Λιθουανοὶ** καὶ τὰ ἕτερα 50 ο)ο **Κινέζοι**
καὶ **Μωαμεθανοὶ** τῆς **κεντρικῆς Ἀσίας** καὶ **Καυκά-**
σου, ἀνέκαθεν μισοῦντες τὸν **ρωσικὸν Χριστιανικὸν**
λαόν.

Εἶνε περίεργον πῶς ὁ κ. **Σοφιανόπουλος** οὐδὲν
ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀντελήφθη ἢ καίτοι ἀντιληφθεὶς δὲν
ἐσημείωσε εἰς τὰ μακρὰ ἔθρα του ὑπὲρ τοῦ μπολσε-
βικισμοῦ.

Εἶνε γνωστὸν ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ πολιτισμοῦ
ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶνε κατ' ἐξοχὴν ζῶον κοινωνικὸν καὶ
ὅτι ἀφ' ἧς στιγμῆς συνέπηξε τὴν πρώτην κοινωνίαν
ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ περιορίσῃ τὰς ἀτομικὰς πρά-
ξεις του διὰ νὰ μὴ θίγῃ ὄλιγως καὶ ἠθικῶς τὸν πλη-
σίον του. Ὁ περιορισμὸς οὗτος ἐκάστω ἐγῶ, δηλαδὴ
ὁ ἀμοιβαῖος σεβισμὸς τῶν πολιτῶν ἐδημιούργησε
τὴν ἔννοιαν τῆς ἠθικῆς καὶ τοῦ δικαίου. Εἶνε δὲ αὐ-
ταπόδεικτον ὅτι ἀνευ τοῦ ἀμοιβαίου τούτου σεβασμοῦ
πᾶσα κοινωνία, πᾶν ἔθνος εἶναι προωρισμένον νὰ δι-
αλυθῇ ἀφοῦ τὰ διάφορα μέλη αὐτοῦ θὰ ἐπιτίθενται
τὸ ἐν μετὰ τοῦ ἄλλου διὰ νὰ ἱκανοποιήσουν τὰς ὀρέ-
ξεις των εἰς ἄραρος ἀλλήλων.

Ἡ ἔννοια αὐτῆ τῆς ἠθικῆς δὲν ὑπάρχει
σήμερον ἐν Ρωσίᾳ. Ὁ κομμουνισμὸς εἰργάσθη
νὰ τὴν καταστρέψῃ. Τὸ κτηνώδες ἐνοτικὸν τῆς γε-
νετηαίου ὀρυμῆς, τὸ ὁποῖον ἐφομοῖώνει τὸν ἄνθρωπον
πλήρως πρὸς τὰ ἄλογα ζῶα, ἀπολαβεῖ τῆς πλέον ἀχαλι-
νότητος ἐλευθερίας. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν οἰκογενεῖαν,
πηγὴν τῶν ὠραιτέρων φίλων, δὲν ὑπάρχει πλέον. Ὁ
σεβασμὸς πρὸς τὸν Θεόν, πηγὴ τῶν εὐγενεστέρων
θυσιῶν, ἐξέλιπε τελείως. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν ἔθνικὴν
πατρίδα, πηγὴ ἀπαραμίλλων ἡρώδων, ὑπενομεύθη
ἐντελῶς.

Ὅλοι αὐταὶ αἱ ἠθικαὶ ἀρχαί, αἱ ὁποῖαι ἀποτε-
λοῦν τὸν ἀπαραίτητον συνεκτικὸν κρίκον πάσης κοι-
νωνίας, ἐξηφανίσθησαν.

Ὁ **ρωσικὸς λαὸς**, καὶ ἂν ἀκόμη ταχέως ἀπηλ-
λάσσετο ἐκ τοῦ μπολσεβικικοῦ ζυγοῦ, θὰ χρειασθῇ
αἰῶνας ὀλοκλήρους διὰ νὰ ἐπανεῦρῃ τὴν ψυχικὴν,
ἠθικὴν καὶ ἔθνικὴν του συνείδησιν.

Οὐδεὶς χαλινός, οὐτε θρησκευτικὸς,
οὔτε οἰκογενειακός, οὔτε ἐκπαιδευτικὸς,
ὑπάρχει σήμερον διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν δι-

ἀπραξῆν ἀδικημάτων πρὸς κορεσμόν ἰδίων ὀρέξεων.

Ἡ παρατηρουμένη ἀποσύνθεσις δὲν εἶνε ἀπλῶς πολιτικὴ ἢ ἐθνικὴ. Δὲν πρόκειται ἀπλῶς περὶ τῆς ἐξαφανίσεως τοῦ πατριωτικοῦ αἰσθήματος. Πρόκειται περὶ τῆς ἐξαλείψεως τοῦ στοιχειώδους σεβασμοῦ τὸν ὅποιον πᾶς ἄνθρωπος ὀφείλει πρὸς τοὺς ὁμοίους του.

Οὐδέποτε ἡ ἐγκληματικότης τῶν ἀνηλίκων ἐφθασεν εἰς τοιοῦτον βυθμόν, ὅπως ἐν τῇ γῆνῃ αὐτῇ... παραδείσῃ τοῦ κομμουνιστικοῦ κράτους.

Μέχρι τοιοῦτου σημείου ἔχει προχωρήσει ἡ ἐγκληματικότης τῆς νέας γενεᾶς, ὥστε ἤρχισε νὰ θεωρηταί ἐπικίνδυνος καὶ εἰς τοὺς διεθνεῖς αὐτοῦς τυράννους. Αὐτὸς ὁ ἐπίσημος σοβιετικὸς τύπος ἠσχολήθη πλειστακίς μὲ τὸ ζήτημα τοῦτο.

Δὲν θέλομεν νὰ προφητεῦσωμεν. Ἄλλ' ἐκφράζομεν τὴν βεβαιότητα ἐξ ὅσων εἶδομεν ὅτι ἐκ τῆς ἐγκληματικῆς καὶ διεφθαρμένης ταύτης γενεᾶς θὰ ἐξέλθουν οἱ ἐκδικηταὶ οἱ ὅποιοι θὰ τιμωρήσουν ἀμειλίκτως τοὺς ἐδραλοὺς δικτάτορας.

Σημειώτεον ὅτι τὰς **Κόρυτκας** καὶ τὰς μὲν ἐργασίμους ἡμέρας ἐκκοντάδας χαμιονίων γυμνασίων μὲ ἐρυθροὺς χιτῶνας, ἐπὶ τοῦτω στρατολογουμένων, περιφέρονται εἰς τὰς ὁδοὺς μὲ ἐρυθρὰς σημαίας, ψάλλοντα ἄσμενα ἄσμεντα, κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν: «**Κάτω ὁ Θεὸς**» «**Ζήτω ἡ Κομμουνιστικὴ Διεθνὴς.**»

Ἐν τῇ ἀφελείᾳ των τὰ μικρὰ παιδιὰ χαίρουσι διότι εἰναι ἐλευθερὰ νὰ ἱκανοποιῶν οἰονδήποτε πόθον, οἰανδήποτε ὀρεξίν των. Δὲν μποροῦν νὰ ἐκτιμήσουν ὅτι ἡ ἀκόλαστος αὐτὴ ἐλευθερία, αὐξάνει ἀντὶ νὰ ἐλαττώσῃ τὰ ἐγωϊστικά των ἔνστικτα, τῶν ὁποίων ἡ θαυμασιὰ ἀμύδλυνσις ἀποτελεῖ τὸν σκοπὸν παντὸς ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ. Ἴδου διατί εἰς ὄλην τὴν Ρωσίαν, τόσον εἰς τὰς πόλεις ὅσῃ καὶ τὰ χωρία, βλέπει τις ὅλα τὰ παιδιὰ δηλητηριασμένα μὲ τὸ ψεῦδος καὶ μὲ τὴν πόρνειαν. Εἶνε ἀπιστέτως φοβερὰ ἡ ἐπιδημία τῆς ἀνηθικότητος, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τὸ Κομμουνιστικὸν πολίτευμα.

Ὅλοι ψεύδονται, ὅλοι ἔγειναι τυπεινοὶ καὶ δειλοὶ.

Οἱ ἀνώτεροι ἐπίτροποι τοῦ λαοῦ οἵτινες κατὰ 80 οἶο εἶνε ἕβρατοι, ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος συνέρχονται εἰς τὸ Μουσέον Ἀλεξάνδρου τοῦ Γ'. ὅπου λέγεται ὅτι λαμβάνουν χώραν ἀνθρωποθυσίαι, κατόπιν τῶν ὁποίων ἀκολουθοῦν δργια.

Ἐν Μόσχᾳ ἐκδίδεται ἑβδομημεριανὸν περιοδικὸν τὸ ὅποιον ὀρίζει κατὰ τὸν ἀσεβέστερον τρόπον τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν. Διὰ νὰ καταστήσῃ δὲ μισητὴν αὐτὴν δὲν διστάζει νὰ κηρύττῃ ὅτι «**Ἡ σοὺς Χριστοῦς ἦτο συνεργὸς τῶν κεφαλαίου καὶ ἐργαστασιεργῶν**» καὶ ὅτι αὐτὸς ἔδιδε τὸ σύνθημα τοῦ φόνου τῶν ὑπὲρ δικαίων των ἀγωνιζομένων... ἐργατῶν. Τὸ περιοδικὸν τοῦτο ἐδημοσίευσε μεταξὺ ἄλλων μίαν γελοιογραφίαν περὶ τῶν ὁποίων «**Γαλιλαίων**» ὅπως ὀνομάζονται τὴν Χριστὸν ἐντὸς οἴκου ἀνοχῆς, διδάσκοντα εἰς τὰς ἡμιγύμνους γυναίκας νὰ υποκύψουν ἀγογγύστως εἰς τὴν μοῖραν των. Κάτωθεν δὲ τῆς γελοιογραφίας ὑπῆρχον διάφορα ρητὰ τοῦ Εὐαγγελίου. Ὅπως δὲ ἐπανειλημμένως ἐτίμισα ὅχι μόνον, δὲν γίνεταί κριμὴ καὶ ἐπίθεσις κατὰ τῆς ἐβραϊκῆς θρη-

σκείας, ἀλλὰ καὶ τιμωρεῖται διὰ θανάτου πᾶς προσβάλλον αὐτῇ.

Οἱ ἐγγεγραμμένοι εἰς τὸ κόμμα Κομμουνιστῶν δὲν ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ παρεκκολληθῶσιν τὴν λειτουργίαν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, οὔτε δὲ νὰ ταφῶν ὑπὸ τὰς εὐχὰς τῆς Ἐκκλησίας.

Χαρακτηριστικώτατον εἶναι τὸ θέαμα κηδείας κομμουνιστοῦ, τὸ ὅποιον πολλάκις παρεκκολληθῆσεν. Φέρετρον ἐρυθρὸν ἐπὶ ἐρυθρᾷ νεκροφόρῳ ἄνευ στρατοῦ καὶ ἄνευ ἱερῶς. Οἱ ἵπποι εἶνε κεκαλυμμένοι ἐπίσης μὲ ἐρυθρὰ ὑφάσματα οἱ δὲ ἀκλουθοῦντες τὴν κηδείαν συγγενεῖς κρατοῦν εἰς ἐνδειξίν πένθους ταινίας ἐρυθρᾶς.

Ἡ ἀπουδαιότερα ἕμως πηγὴ ἀνηθικότητος καὶ ἡ πλέον ἐπικίνδυνος δὲν εἶνε οὔτε τὸ κήρυγμα κατὰ τῆς θρησκείας, οὔτε τὸ κήρυγμα τῆς οἰκογενείας. Εἶναι, ἡ ἔλλειψις πίστεως εἰς τὴν ἐργασίαν τὴν ὁποίαν ἔλλειψιν ἐγέννησεν αὐτὸ τοῦτο τὸ κομμουνιστικὸν καθεστὼς μὴ ἐπιτρέπον εἰς τὸν ἐργασίον νὰ ἀπολαμβάνῃ τοὺς καρποὺς τῶν μόχθων του.

Ἡ κοινοκτημοσύνη, ἡ ἰδέα ὅτι δὲν θὰ κερδίσῃ τις τίποτε ἐντέλειαν τὰς προσπάθειάς του, ἡ ἐξίσωσις τοῦ εὐφυοῦς πρὸς τὸν ἡλίθιον, τοῦ φιλέργου πρὸς τὸν ἀκηρὸν, τοῦ ὄχιου πρὸς τὸν ἀσυνειδητόν, ἐξήλειψε τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἐργασίαν καὶ ἐπεξέτενε τὴν ἀκηρείαν, ἡ ὁποία εἶναι τὸ καταστρεπτικώτερον ἐλάττωμα διὰ τὰ άτομα καὶ τοὺς λαοὺς.

Ἀποσύνθεσις ἠθικῆ, κοινωνικῆ, οἰκονομικῆ, ἔθνικῆ, ἰδού τὰ ἀποτελέσματα τῆς αἰμοσταγοῦς δικτατορίας τοῦ μπολσεβικισμοῦ.

Ἡ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΙΣ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ

Ἄρθρον τοῦ Ἀγγλοῦ ἀστρονόμου
THEOPHILLIPS, ἀντιπρο-
σώπου εἰς τὴν Κ.Τ.Ε. διὰ τὴν
μεταρρυθμίαν τοῦ ἡμερολογίου

Τῇ 1923 καθιερώθη ὑπὸ τῆς τεχνικῆς ἐπιτροπῆς τῶν συγκοινωνιῶν καὶ διαμετακομίσεως τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν μία εἰδικὴ ἐξεταστικὴ ἐπιτροπὴ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦ ἡμερολογίου. Ἡ ἐκθεσις τῆς ἐπιτροπῆς αὐτῆς ἐδημοσιεύθη κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐρεύνης τῆς ἡ ἐπιτροπὴ συνεκέντρωσε μέγαν ἀριθμὸν στοιχείων, πρὸς τὴν διαφύρων κυβερνήσεων ὡς καὶ πρὸς διαφόρων πολιτικῶν, ἐκκλησιαστικῶν, ἐμπορικῶν, ἐκπαιδευτικῶν καὶ ἰδιωτικῶν πηγῶν. Ἐν γένει, τὰ ὑπὸ μελέτην σχέδια μεταρρυθμίσεως τοῦ ἡμερολογίου δύνανται νὰ διακριθῶν εἰς τὰς κατωτέρω δύο κατηγορίας ἡτοί:

1ον) Εἰς τὰ σχέδια, τὰ συνεπυγόμενα ριζικὰς μεταρρυθμίσεως ὡς α') τὴν ἀντικατάστασιν τῶν σημερινῶν 12 μηνῶν, ἀνίσων εἰς ἀριθμὸν ἡμερῶν, μὲ 13 μηνῶν ἐξ ὧν 28 ἡμερῶν ἕκαστον καὶ β') τὴν δημιουργίαν

γίναν μιὰς « λευκῆς ἡμέρας » εἰς ἕκαστον ἔτος καὶ δύο ἡμερῶν εἰς τὰ δέκα ἔτη, ἡτις θὰ εὐρίσκειται εἰς τὸ περιθώριον τῆς ἐβδομάδος, δεδομένου ὅτι ὁ σκοπὸς τῶν εἰσηγουμένων τὸ σχέδιον τοῦτο εἶνε νὰ ἐλκτώσων τὰς ἐπισήμους ἡμέρας εἰς 36½ ἡμέρας εἰς 52 ἐβδομάδας ἀκριβῶς τὸ ἔτος.

Βον) Εἰς τὰ σχέδια ἐκεῖνα ἄτινα ζητοῦν νὰ διορθώσων τὰς κυριωτέρας ἀνωμαλίας τοῦ σημερινοῦ ἡμερολογίου, μὲ ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγωτέρας τροποποιήσεις. Τὴν κατηγορίαν δὲ ἀκριβῶς αὐτὴν θὰ ἐξετάσωμεν κάπως λεπτομερέστερον ἑνταῦθα.

Εἶνε προφανὲς ὅτι ἂν ὑστερῇ τὸ σημερινὸν ἡμερολόγιον ἀπὸ ἐμπορικῆς ἀπόψεως, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν ἀνισότητά των τετάρτων καὶ των ἡμίσεων τοῦ ἔτους, πράγμα τὸ ὁποῖον παρεμποδίζει τὸν ὀπλολογισμὸν των μισθῶν, τὴν παραβολὴν των λογαριασμῶν, τὴν πληρωμὴν των συντάξεων καὶ ἄλλα πράγματα παρομοίως φύσεως.

Ἄν ὅμως μεταφέρτετο μία ἡμέρα ἀπὸ τὸ τρίτον τετάρτον τοῦ ἔτους εἰς τὸ πρῶτον, τότε θὰ εἶχομεν τρεῖς τέταρτα τοῦ ἔτους ἐξ 91 ἡμερῶν καὶ ἓνα τὸ τελευταῖον ἐξ 92 ἡμερῶν—πράγμα τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ καὶ χωρὶς νὰ καταφύγωμεν εἰς τὴν λύσιν τῆς « λευκῆς ἡμέρας », ἢ ὅποια θὰ ἀνέτρεπε τὴν ὑφισταμένην τάξιν τῆς διαίρεσεως των ἐβδομάδων.

Ἡ μεταρρυθμίσις αὐτὴ θὰ ἠδύνατο νὰ συντελεσθῇ πληρῆστερον ἂν ὑπῆρχον εἰς ἕκαστον τετάρτον ἔτους ἓνας μὴν 31 ἡμερῶν καὶ δύο 30 ἡμερῶν, τῆς ἐκτόκτου ἡμέρας τοποθετουμένης εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους. Ἐτερον πλεονέκτημα τῆς μεταρρυθμίσεως αὐτῆς εἶνε ὅτι ἡ συσχέτισις των ἡμερομηνιῶν των μηνῶν καὶ των ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδος κατὰ τὸ πρῶτον τετάρτον θὰ ἐπανεκλαμβάνεται καὶ εἰς τὰ ἄλλα τέταρτα, ἐφόσον ἕκαστον αὐτῶν, ἐξαιρουμένης τῆς 365ης ἡμέρας θὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ 13 ἀκριβῶς ἐβδομάδας. Ἄν οἱ μῆνες των 31 ἡμερῶν προηγῶνται των ἄλλων μηνῶν εἰς ἕκαστον τετάρτον τοῦ ἔτους, καὶ ἂν, ἐπὶ παραδείγματι, ἡ 1 Ἰανουαρίου συμπέσῃ μὲ Δευτέραν, ἢ πρώτη ἡμέρα ἐκάστου ἐκ των λοιπῶν τριῶν τετάρτων θὰ συμπέπτῃ πάλιν μὲ Δευτέραν.

Ἄν ἀποδλέψωμεν πρὸς τὸ ἡμερολόγιον καθαρῶς ὡς πρὸς ὄργανον διευκολύνσεως τῆς ὀργανώσεως τοῦ ἐμπορικοῦ βίου ἢ πρότασις αὐτῆ των περιωρισμένων μεταρρυθμίσεων δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ὀλιγώτερον τελεία καὶ ἀποτελεσματικὴ ἀπὸ τὸ ὀργανικὸν σχέδιον τοῦ ἔτους των 13 μηνῶν, ὑπὸ τὸ ὁποῖον ὅλοι οἱ μῆνες ἔχουν ἀκριβῶς τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν ἡμερῶν καὶ ἀπαιτοῦνται ἀπὸ τέσσαρας πλήρεις ἐβδομάδας. Ἐν τούτῳ ἀπὸ τὰς συγκεντρωθείσας εἰς τὰ ἐρωτήματα τῆς ἐπιτροπῆς ἀπαντήσεις των διαφόρων Κυβερνήσεων προκύπτει ὅτι αὐταὶ προτιμοῦν ἐν γένει τὸ τετάρτον ἔτος ἀπὸ των μηνῶν ὡς θετικὴν μονάδα εἰς τὰ στατιστικὰ καὶ ἐμπορικὰ ζητήματα. Ὅπως ἐχόντων των πραγμάτων, τὸ ἔτος των 12 μηνῶν εἶνε εὐεργετικώτερον ἀπὸ τὸ ἔτος των 13 μηνῶν, δεδομένου ὅτι τὸ 13 ἔχει τὸ μειονέκτημα νὰ μὴ διαίρηται εὐκόλως διὰ τοῦ 4.

***

Εἶνε ἀληθές ὅτι πλεῖστοι ἐμπορικοὶ ὀργανισμοί,

μεταξὺ των ὁποίων καὶ οἱ βρετανικοὶ σιδηρόδρομοι, προτιμοῦν τὴν περιόδον των τεσσάρων ἐβδομάδων ὅπως ἴσχυε πᾶσα ἐπιχειρήσις εὐρίσκουσα τοῦτο συμπερὸν διὰ τὰς ἀτομικὰς τῆς ἀνάγκας δύναται νὰ καθιερώσῃ τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς χρονικῆς διαίρεσεως ὡς ἓνα βοηθητικὸν ἡμερολόγιον, χωρὶς νὰ παραστῇ ἀνάγκη ν' ἀνασταθῇ τὸ παλαιὸν ἔτος των 12 μηνῶν. Ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὴν πρότασιν περὶ « λευκῆς ἡμέρας » τονίζεται ὅτι αὐτὴ — ἐκτὸς σφοδρᾶς ἀντιδράσεως τὴν ὁποῖαν συναντᾷ εἰς πολλὰ ὀργανωτικὰ κέντρα — θὰ ἐδημιούργει σοβαρὰς δυσχερείας εἰς τὸν καθορισμὸν των ἡμερομηνιῶν.

Ὁ κ. Ἀλέξανδρος Φιλίππου εἶπε ἓνα ἔτι ἀπλοῦσιον σχέδιον διὰ τὴν ἐξίσωσιν των τετάρτων τοῦ ἔτους. Προτείνει οὗτος ν' ἀποδοθῇ εἰς τὸν Φεβρουάριον ἢ ἡμέρα τὴν ὁποῖαν λέγεται ὅτι τοῦ ἀφῆρσεν ὁ αὐτοκράτωρ Αὐγούστος διὰ νὰ τὴν προσθέσῃ εἰς τὸν ὀμώνυμον μῆνα του καὶ τὸν καταστήσῃ οὕτως εἰς ἀριθμὸν ἡμερῶν μὲ τὸν μῆνα τοῦ προκατόχου του Ἰουλίου. Ἄν τοῦτο ἐγένετο, θὰ εἶχομεν ὡς καὶ πρότερον τρεῖς τέταρτα τοῦ ἔτους ἐξ 91 ἡμερῶν, ἕκαστον, ἦτοι δεκατριῶν ἐβδομάδων, καὶ ἓνα τετάρτον ἐξ 92 ἡμερῶν. Φυσικὰ ὁ τρόπος κατὰ τὸν ὁποῖον θὰ γίνῃ ἢ μεταφορὰ εἶναι ὑψίστης σημασίας. Ἄν ἡ 31η Αὐγούστου προσετίθετο εἰς τὸν Φεβρουάριον τοῦ ἀκλούθου ἔτους θὰ διαταράσσεται ἢ θέσις τῆς 1ης Ἰανουαρίου, πράγμα τὸ ὁποῖον εἶναι ἡκιστα ἐπιθυμητὸν διὰ χρονολογικοὺς λόγους.

Ἄν ἐξ ἄλλου ἢ ἡμέρα αὐτὴ μεταφέρτετο εἰς τὸν προηγούμενον Φεβρουάριον ἢ ἡμερομηνία τῆς χειμερινῆς ἡμερικῆς, ἡτις ἀποτελεῖ σπουδαῖον παράγοντα εἰς τὸν καθορισμὸν τῆς θέσεως τοῦ Πάσχα, δὲν—θὰ ἦτο πλέον ἢ 21η Μαρτίου ὡς σήμερον, ἀλλὰ ἢ Μαρτίου.

Ἄν ὅμως πάλιν τὸ Πάσχα καθορίζετο διὰ μίαν ὀμώνυμον Κυριακὴν, θὰ ἐξέλειπε ἢ ἀνωτέρω δυσκολία.

Κατόπιν τούτου, τὸ κύριον ζήτημα τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἐξετασθῇ εἶνε ἂν ἓνα τόσο ἀπλοῦν καὶ μικρὸν μέτρον ἡμερολογιακῆς μεταρρυθμίσεως ἀξίζει τὸν κόπον νὰ συντελεσθῇ. Ἀλλὰ ἐπὶ τοῦ προκειμένου οἱ μᾶλλον ἐνδεδειγμένοι ν' ἀποφανθοῦν εἶνε οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὴν στατιστικὴν καὶ οἱ ἐμπορευόμενοι. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, εἶνε προφανὲς ὅτι ἢ μεταρρυθμίσις αὐτὴ θὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸ μεγαλύτερον μειονέκτημα τοῦ παρόντος ἡμερολογιακοῦ συστήματος, μὲ ὅσον τὸ δυνατόν μικροτέραν διατάραξιν τοῦ συνόλου.

Ἄλλὰ εἰς τὸ πνεῦμα τῆς πλειονοψηφίας ἴσως τοῦ κόσμου ἢ ἰδέα τῆς ἡμερολογιακῆς μεταρρυθμίσεως συγκεντρῶνται εἰς τὸ πρόβλημα τοῦ Πάσχα ἢ ἐπιθυμία δὲ τοῦ μονίμου καθορισμοῦ τῆς ἑορτῆς αὐτῆς εἶνε γενικὴ. Δυνάμεθα νὰ συνοψίσωμεν τὴν σημερινὴν θέσιν τοῦ ζητήματος διὰ τῆς ἐγγραφῆς τοῦ γεγονότος ὅτι τόσο τὸ οἰκουμένικόν Ἐκτε-

αρχαίον Εκκλησιαστικόν, ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος, ὡς καὶ ἡ ἀγγλικανικὴ ἐκκλησία. συνεφώνησεν κατ' ἀρχὴν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τοῦ καθορισμοῦ τοῦ Πάσχα, ὑπὸ τῶν ὅρων ὅτι ὁ καθορισμὸς αὐτὸς θὰ γίνῃ δεκτὸς καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν ἐξουσιῶν. Ἡ ρωμαϊκὴ ἐκκλησία ἀνεγνώρισεν ὅτι ἡ πρότασις αὐτῆς δὲν προσκρούει δογματικῶς, ἀλλὰ προσέθεσεν ὅτι ἡ Ἁγία Ἐκκλησία δὲν εἶναι δικαιοδοσίαν νὰ ἐξετάσῃ μίαν τοιαύτην διατάραξιν τῆς ἀρχαίας παραδόσεως, εἰ μὴ μόνον τῆ μεσολαβήσῃ οἰκουμένης συνόδου. Τοιαύτη σύνοδος εἶνε ἐνδεχόμενον νὰ προσκληθῇ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος, ὅποτε ὑπάρχει ἐλπίς νὰ συζητηθῇ καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐκλεκτέαν Κυριακὴν διὰ τὴν νόμιμον τοποθέτησιν τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα, φαίνεται ὅτι τὰς περισσότεράς προτιμήσεις συγκεντρώνει ἡ δευτέρα ἐκκλησιαστικὴ τοῦ Ἀπριλίου, ἣτις εὐρίσκειται ἀκριβῶς εἰς τὸ μέσον τῶν σημερινῶν χρονικῶν ὁρίων τοῦ ἑορτασμοῦ, καὶ ἣτις ἐπὶ πλεον εἶνε ἱστορικῶς ἀκριβεστέρη κατὰ τὴν γνώμην πολλῶν. Κατὰ τὰς δύο ἐπικρατεστέραις γνώμαις ἡ ἡμέρα τῆς σταυρώσεως εἶνε ἱστορικῶς ἡ 7ῃ Ἀπριλίου τοῦ ἔτους 30 ἢ ἡ 3ῃ Ἀπριλίου τοῦ ἔτους 33.

Μία ἐλαφρὰ τροποποίησις τοῦ σχεδίου περὶ τοποθέτησεως τῆς ἡμέρας τοῦ Πάσχα εἰς τὴν δευτέραν Κυριακὴν τοῦ Ἀπριλίου, προτείνεται ὑπὸ τοῦ αἰδεσιμωτάτου Φορδέρινγκσμ, ὅστις ἐζήτησεν εἰς τοὺς «Ἐκκλησιαστικοὺς Τάμις» τῆς 20ῆς Μαρτίου 1925 καὶ ἡ πρότασις του συμπεριελήφθη εἰς τὴν ἐκθεσιν τῆς ἐπιτροπῆς, ὅπως τὸ Πάσχα ἑορτάζεται μονίμως τὴν Κυριακὴν ἣτις ἀκολουθεῖ τὸ δεύτερον Σάββατον τοῦ Ἀπριλίου. Το πλεονέκτημα τῆς ἰδέας τοῦ αἰδεσιμωτάτου Φορδέρινγκσμ εἶναι ὅτι ὅταν ὀρισθῇ ἡ 9ῃ Ἀπριλίου ὡς ἡ πρωιμωτέρη ἡμέρα ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα, ἡ ἑορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ δὲν θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ συμπίσῃ ποτὲ μετὰ τὴν Κυριακὴν τῶν Παθῶν, ὅπως συμβαίνει πολλάκις ὅταν τὸ Πάσχα συμπίπτῃ μετὰ τὴν 8ῃν Ἀπριλίου.

Δὲν πρέπει βεβαίως νὰ λησμονῶμεν ὅτι τὸ Πάσχα εἶνε πρωτίστως καὶ κυρίως μία ἐκκλησιαστικὴ ἑορτὴ, ἀσχέτως ἂν συνδέεται μετ' αὐτῆς καὶ μία πολιτικὴ ἡμέρα ἀργίας. Διὰ τοῦτο ἡ συμφωνία μεταξὺ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐξουσιῶν εἶναι τὸ πρῶτον θῆμα διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς μονιμοποιήσεως τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα. Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως ἡ ἀνάγκη τῆς μεταρρυθμίσεως θὰ γίνῃ πλέον αἰσθητὴ χάρις εἰς ἐκαίνας οἵτινες θὰ παριστοῦν ἐξ αὐτῆς διαφόρους πρακτικὰς ὀφελείας εἰς τὴν ἀστικὴν καὶ τὴν ἐμπορικὴν ζωὴν.

ΠΟΡΕΥΘΕΝΤΕΣ ΜΑΘΗΤΕΥΣΑΤΕ ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ

Ἀφρικὴ. Πολὺ ἐνδιαφέρουσαι εἶναι αἱ εἰδήσεις τὰς ὁποίας ἀποστέλλει ὁ κ. Λογγάν ἀπὸ τὴν Τσαβούνα τῆς Β. Ρωδοσίας τῆς Ἀφρικῆς. Ἡ καρδιά τοῦ πιστοῦ χαίρει βλέπουσα τὴν μαρτυρίαν τοῦ Εὐαγγελίου καρποφοροῦσαν ἐκεῖ ὅπου βεβηλὸς σκοτὸς εἰδωλοκατρτίας, ἀμαθείας καὶ δεισιδαιμονίας βασιλεύει.

«Πιστεύομεν, γραφεὶ ὁ κ. Λ. ὅτι ἐπί τοις ὅ Κύριος θὰ σώσῃ πολλοὺς ἐκ τῶν Ἰθαγενῶν. Ὁ λαὸς τρέμει δταν ἀκούῃ κηρυττόμενον τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ. Μερικοὶ λέγουσιν «Ὁ πολὺ φοβοῦμεθα δταν ἀκούωμεν τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ». Εἰς πολλοὺς εἶπον «Τότε διατὶ δέν πειστεύεις; Καὶ ἀπαντοῦν «Θὰ πιστεύσω κάποτε». Δὲν εἶναι ὅμως τοῦτο εὐκόλον, διότι φοβοῦνται τὰ πνεύματα τῶν προγόνων τῶν μήπως ἔλθουν καὶ τοὺς φονεύσουν ἂν ἀλλάξουν τὰς παραδόσεις τὰς ἑποίας ἀφήκων ἐκεῖνοι.

Πρὸ ἑξ ἑποικοῦ ἐδομάδων παρετήρησα ἕνα νέον εἰς κάποιον χωρίον, ὁ ὁποῖος ἐφαίνετο πολὺ βεβαρυμένος, διαρκούσης τῆς συναισθησεως. Μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐπιλησίων καὶ τῷ ὀμίλησιν, εὖτος δὲ μοῦ εἶπεν: «Οἱ λόγοι τοῦ Θεοῦ ἐμδῆκαν εἰς τὴν καρδίαν μου καὶ καὶ φοβοῦμαι». Τὸν προέτρεψα νὰ πισεύσῃ εἰς τὸν Χριστόν, ἀλλ' αὐτὸς ἀπήντησε: «Δὲν δύναμαι σήμερον, ἄλλοτε.» Ἐκτοτε ἐξηκολούθησεν ἐρχόμενος εἰς κάθε συνάθροισιν μετὰ τὸ αὐτὸ βάρος ἐπὶ τῆς καρδίας του, ἀλλὰ δὲν ἤθελε νὰ παραδοθῇ εἰς τὸν Χριστόν. Μίαν ἡμέραν τῆς παρελθούσης ἐδομάδος ἐμαθον ὅτι κάποιος μετὰ τὸν ὁποῖον εἶχον ὀμιλήσει καὶ τὸν ὁποῖον εἶχον προτρέψει καὶ παρακαλέσει νὰ ἔλθῃ μετὰ τὸν Χριστόν, ἀπέθανε μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας, καὶ ἐσκέφθη τὸν νέον αὐτὸν ὅστις ἐφαίνετο τόσο βεβαρυμένος, παρεκάλεσα δὲ τὸν Κύριον νὰ τὸν σώσῃ πρὶν ἢ εἶναι πολὺ ἀργὰ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ παύσει ἐργαζόμενον ἐν αὐτῷ. Τὴν ἐπομένην ἤλθον νὰ μοὶ εἶπουν ὅτι ἐνῶ ἐγίνετο κήρυγμα εἰς τὸ γειτονικὸν χωρίον, ἕνας νέος ὁ ὁποῖος διὰ πολὺν καιρὸν ἦτο ὑπὸ τὴν συναίσθησιν τῆς ἀμαρτωλότητός του, εἶχε πιστεύσει. Ἦτο ὁ νέος τοῦ ὄνομα ἀνέφερα. Τὴν ἐπαύριον ἤλθεν εἰς τὴν συνάθροισιν τόσοσιν γεμάτος χαρῆς ὅσον δὲν φαντάζεσθε. Τὸ πρόσωπόν του ἦτο ὅλον μειδίημα. Τοιαῦται περιπτώσεις εἶναι πολλαί.

Πρὸ τινῶν ἐδομάδων εἶχομεν πλησίον μας δύο ἀυτόχθονας εὐαγγελιστὰς τοὺς ὁποῖους ὁ Θεὸς χρησιμοποιοῖ ἐν δυνάμει. Ἡ ἐπίσκεψις τῶν ἐξήγειρεν ὀλην τὴν περιφέρειαν. Οἱ ἄνδρες αὐτοὶ ἀπὸ ἑνὸς ἔτους περιέρχονται τὸν τόπον κηρύττοντες καὶ εἶναι ἀκόμη ἀκούραστοι καὶ πλήρεις Πνεύματος. Ὅταν ἐφυγον ὀπήγον μαζί τινῶν ὁδῶν τριῶν ἡμερῶν. Ἐκηρόξαμεν εἰς 14 χωριά καὶ 1500 σχεδὸν αυτόχθονας. Μίαν νύκτα

κατασκηνώσαμεν εἰς ἓν χωρίον τὸ ἑποῖον ἦτο ἔδρα τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ 22 ἦλθον εἰς τὸ κήρυγμα. Ἐνωρίζων δὲ οἱ κάτοικοι εἶναι περὶ τοὺς 300, ἠρνήθησαν νὰ ἀρχίσω τὸ κήρυγμα ἂν δὲν ἦρχετο ὁ ἀρχηγός. Κάποιος ὑπῆγε νὰ τὸν καλέσῃ ἀλλ' αὐτὸς ἔστειλε νὰ καλέσῃ τὸν λαόν, ὁ ἴδιος ἑμῶς δὲν ἦλθε. Περὶ τοὺς 200 συνηθροίσθησαν, ἀλλ' ἐγὼ εἶπον: «Ἦλθομεν νὰ σὰς χειρετήσωμεν μὲ μίαν ἀγγελίαν ἐκ μέρους τοῦ Ποιητοῦ οὐρανοῦ καὶ γῆς δὲν εὐρομεν τὸν ἀρχηγόν. Τοῦτο δὲν εἶναι καλόν. Ἦλθομεν νὰ σὰς διμλήσωμεν διὰ τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ πρέπει νὰ ἀκούσητε». Μετὰ τὴν συνάθροισιν ὁ ἀρχηγὸς ἐσηκώθη καὶ εἶπεν: Εἶμαι μάντις, καὶ λατρεύω τὰ «**Μεχάριπκ**» (πνεύματα προγόνων). Τώρα σεις ἔρχεσθε νὰ μοῦ εἰπῆτε διὰ αὐτὰ δὲν εἶναι τίποτε». Ἐσηκώθη καὶ ἐγὼ καὶ τὸν ἠρώτησα «ποῖον ἐλάτρευον οἱ προπάτορές μας Ἀδὰμ καὶ Εὐὰ, ἀφοῦ δὲν εἶχαν προγόνους νὰ λατρεύουν;» Συνωμολόγησεν δὲ θὰ ἐλάτρευον τὸν Ποιητὴν τῶν Μάλιστκ, εἶπον, καὶ τὰ **Μεχάριπκ** εἰσήχθησαν κατόπιν ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἀνθρώπος ἐγκατέλειπε τὸν Θεόν, καὶ λατρεύει τώρα τὰ **Μεχάριπκ**. Βεβαίως ὁ Θεὸς θὰ εἶχεν ἐγγίσει τὴν καρδίαν του, διότι εἶπε: Ποτὲ δὲν τὸ ἐσκέφθην ἕως τώρα. Θὰ πηγαίνω στὸ σπίτι μου νὰ σκεφθῶ. Τὴν νύκτα ἐκεῖνην ἐμείναμεν ἀργὰ διότι πολλοὶ ἐζήτουν τὸν Σωτῆρα.

Κατὰ τὸ μεσονύκτιον ἕνας ἐπίστευσεν εἰς τὸν Χριστὸν ὡς Σωτῆρά του. Εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν εἶδομεν πόσον ἀμυθεῖς εἶνε οἱ αὐτόχθονες. Ἐνας μὰς ἠρώτησεν ἂν θὰ ἦναι ἁμαρτίκ νὰ κουδάλῃ δύο κομμάτια ξύλα ταυτοχρόνως ἄλλος ἂν ὁ χριστιανὸς εἰμ. πορεὶ νὰ ψαρεύῃ.

Τὸ πρῶτὸ μετέδωκεν εἰς τὸν ἀρχηγόν ὁ ὁποῖος μὰς εἶπεν: «Ὡ ἤθελα νὰ πιστεύσω. Ὅλην τὴν νύκτα ἔτρεμον! Καὶ ἐπίστευσεν εὐλικρινῶς, καὶ ἐσώθη. Ἐνῶ ὁμιλοῦμεν εἰς αὐτὸν ἄλλος ἦλθε τρέχων νὰ μὰς εἰπῇ Εἶμαι καταφοδισμένος. Θέλω νὰ σωθῶ. Δὲν εἰμ' ἰσχύουσα νὰ κοιμηθῶ χθὲς τὸ βράδυ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπιτάξωμολόγησαν τὸν Χριστὸν ἐκεῖ. Ἐν τῷ μεταξύ τὸ πλῆθος εἶχε συναθροισθῆ καὶ ὁ ἀρχηγὸς στραφείς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν: «Ἄν κανεὶς ἔλθῃ πρὸς ἐμὲ διὰ μαντείας ἐγὼ δὲν θὰ μαντεύσω, διότι τώρα εἶμαι χριστιανός».

Εἰς τὸ ἐπόμενον χωρίῳ 36 ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστὸν, εἰς ἄλλο 7. Εἰς τὸ ἀμέσως ἐπόμενον χωρίῳ 94 εἶπον δὲ ἤθελον νὰ πιστεύσωμεν εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν. Ἐπειδὴ ἀμφέδκλον ὀλίγον ἂν ἔλοι ἠνόουον πράγματι τί ἐκαμνον, εἶπον «Θὰ ἴδω τώρα ἂν εἰσθε εὐλικρινεῖς ἢ μόνον λόγια λέγετε. Οἱ χριστιανοὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ζήσουν ἔχοντες τὸν Χριστὸν ἀφ' ἑνὸς καὶ τὰ εἰδωλα ἀφ' ἑτέρου. Ὅσοι ἀπὸ σὰς εὐλικρινῶς ἐπισπεύσατε, φέρετε ἔξω τὰ «**Μεχάριπκ**» σὰς καὶ καύσατέ τα». Ὅλοι ἐκ συμφώνου μετέδωσαν τὰς καλύδας τῶν. Ὑπήγον μὲ τὸν προύχοντα τοῦ χω-

ρίου (ὅστις ἔλεγεν δὲ ἐπίστευσεν) καὶ τὸν εἶδον νὰ ἐκβάλῃ ἓν μέγα κιβώτιον πλήρες ἀπὸ **μεχάριπκ** τὰ ὅποια καὶ διόθεν ἐλάτρευεν. Ἐμπροσθεν τῆς καλύδης τοῦ ὑπάρχοντος περὶ τοὺς 50 πάσσαλοι, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὑπῆρχον ἰσαριθμὰ κρῆνια ζώων. Τὰ ἐξέβαλε καὶ τὰ ἐτοποθέτησεν εἰς τὸ μέσον τοῦ χωρίου, Ἐνας γέροντος θὰ ἦτο μάντις, εἶχε δύο μεγάλα κιβώτια ἀπὸ τὰ φρικτώτερα πράγματα τοῦ εἶδον στὴν ζωὴν μου· ψυχρὸν ρίγος μὲ ἐπικνε νὰ τὰ βλέπω. Οὗτος εἶπεν «Ἰδοὺ αὐτὰ τώρα τοῦ ἔχω τὸν Χριστὸν δὲν τὰ χρειάζομαι αὐτά». Ἀφοῦ ἦλθον ἔλοι ἐσηκωμίσθη σωρὸς ὀψηλὸς ἐξ εἰδῶλων, τοὺς ἐκύτταξκ καὶ εἶπον: «Μήπως κανεὶς ἀπὸ σὰς λυπεῖται, καὶ ἐπιθυμεῖ ν' ἀλλάξῃ γνώμην πρῶτοῦ τὰ καύσωμεν; Ὅδοι δι' ἀπήντησαν Ὅχι, καύσατέ τα.

— Δὲν θὰ τὰ καύσω ἐγὼ, εἶπον, ἰδικὰ σὰς **μεχάριπκ** εἶναι, ὥστε ὁ ἀρχηγὸς σὰς καὶ ὅσοι ἔχετε ἐδῶ εἰδωλα πρέπει νὰ τὰ καύσητε. Ἀμέσως ἐσπευσαν καὶ ἔφεραν χόρτα ὁ δὲ ἀρχηγὸς ἦναψεν δουλὸν καὶ ἔλοι ἐπεδόθησαν εἰς τὴν πυρπόλησιν τοῦ σωροῦ τῶν εἰδῶλων. Ἐνῶ δὲ αἱ φλόγες ἀνῆρχοντο ἤρχισαμεν φάλλοντες «Εὐλογεῖτε τὸν Σωτῆρα, σεις ποσ ἐγνωρίσατε Αὐτόν». Ἀφοῦ ἡ πυρὰ ἐσβέσθη συνεικλήθησαν οἱ χριστιανοὶ εἰς συνάθροισιν κατὰ τὴν ὁποίαν τοὺς εἶπομεν λόγους ἐνθαρρυντικῶς ἐκ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς ἐδιδάξαμεν πὼς νὰ προσεύχωνται. Εἰς πολλὰ ἄλλα χωρία κατὰ τὴν περιοδεῖαν μὰς αὐτὴν ὁμολόγησαν πίστιν εἰς τὸν Χριστὸν. Προσεύχασθε ὅπως δυνηθῶμεν μαζὶ τῶν καὶ τοὺς τρέφωμεν μὲ τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ. Πολλοὶ ἠκολούθουν τὸν Κύριον ὅταν ἦτο ἐπὶ γῆς· μερικοὶ ἐστράφησαν ὀπίσω, καὶ ἄλλοι παρέμειναν πιστοί. Δὲν γνωρίζομεν ἡμεῖς πόσον θὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὰ εἰδωλά των, πιστεύομεν ἑμῶς δὲ τινὲς, εἶναι εὐλικρινεῖς καὶ ὀφειλομεν νὰ φροντίσωμεν διὰ τὴν πρόσδὸν των. Οἱ ἐργάται εἶναι: τόσον ὀλίγοι καὶ ὁ θερισμὸς τόσον μέγας. Προσεύχεσθε. προσεύχεσθε ὑπὲρ ἡμῶν.

G. A.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΤΗΛΗ

Η ΥΠΟΒΟΛΗ

Ἡ ἰσχυροτάτη ἐπεδρασις τῆς ὑποβολῆς, ἦν τὰ ἄτομα ὑφίστανται κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, εἶνε, ὡς εἶδομεν, ὑψίστης σημασίας ἀπὸ παιδαγωγικῆς ἀπόψεως, σύμπτωσις ἀρίστη, ἐπικουροῦσα σπουδαίως τῇ ἀγωγῇ αὐτῶν. Ἐν τοῦτοις ὁ διδάσκαλος ἐνῶ ἀφ' ἑνὸς ὀφείλει νὰ χορηγοποιῇ τὴν ιδιότητα ταύτην ὡς μέσον παιδαγωγικόν, ἀφ' ἑτέρου καθῆκον ἔχει ἐκ παντὸς τρόπου νὰ καταπολεπῇ αὐτήν. Ὄφείλει νὰ

τείνη ὅπως σὺν τῇ προοίῳσῃ ἡλικίᾳ ὁ παῖς ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐλευθεροῦται ἀπὸ τῆς ἰδιότητος ταύτης διότι ὁ ὑπαρξίς αὐτῆς παρὰ τῷ ὀρίμῳ ἀνθρώπῳ εἶνε μέγα μειονέκτημα. Ἡ ὑπὸ αὐτῆς δηλοῦ ἐλλειψιν αὐτοτελείας, ἀσθένειαν περὶ τὸ παρατηρεῖν καὶ ἀντιλαμβάνεσθαι, ἀδυναμίαν διανοήσεως, εὐπιστίαν, ἔλλειψιν προσωπικότητος. Ἐπομένως καθῆκον τοῦ διδασκάλου εἶνε νὰ φροντίξῃ, ὅπως τοῦτο, τὸ ἄλλως σπουδαῖον παιδαγωγικὸν μέσον, σὺν τῇ προοίῳσῃ ἡλικίᾳ τοῦ μαθητοῦ ἀποβαίνει ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀσθενέστερον καὶ ἐν τέλει ἀχρηστον. Αὐτὸς ὁ σκοπὸς τῆς ἀγωγῆς ἐπιβάλλει τοῦτο, ἐπιτάσσων, ὅπως ὁ παῖς κατὰ μικρὸν ἀγῆται εἰς τὴν αὐτοτέλειαν, τὴν ἰκανότητα τοῦ μορφοῦν τῇ ἰδίᾳ αὐτενεργείᾳ, τὰς πεποιθήσεις καὶ πράξεις ἐπὶ τῇ βάσει ἰδίων κρίσεων καὶ συλλογισμῶν.

Εὐτυχῶς δ' ἡ φύσις λαμβάνει ἰκανὴν πρόνοιαν περὶ καταπολέμησιν τῆς ὑποβολιμότητος. Ἡ κανονικὴ ἐξέλιξις τῶν σωματικῶν τοῦ παιδὸς δυνάμεων καὶ τῶν ψυχικῶν αὐτοῦ δεξιότητων ἐλαττοῦ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὴν ἰσχὴν τῆς ἐμφύτου τῷ παιδί ὑποβολιμότητος. Τοῦτου δ' ἕνεκα ἐπὶ παιδῶν, ὑποκειμένων τῇ ὑποβολῇ ἐν κανονικῷ βαθμῷ, δὲν παρίσταται πολλάκις ἀνάγκη τεχνητῆς τινος ἐπεμβάσεως πρὸς ἄρσιν τῆς ὑποβολιμότητος. Ἐν τούτοις καὶ τὸ σχολεῖον ὀφείλει νὰ παρέχῃ τὴν ἀρωγὴν αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ εἰς τὸ ἔργον τῆς φύσεως.

Ἡ ἐπικουρία δ' αὕτη τοῦ σχολείου ἐπιβάλλεται τοσαύτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον πολλοὶ παῖδες ἐν οὕτῳ ἰσχυρῷ βαθμῷ ὑπόκεινται φύσει τῇ ὑποβολῇ, ὥστε μόνον ἡ φυσικὴ τοῦ σωματικοῦ καὶ ψυχικοῦ ὄργανισμοῦ ἐνίσχυσις δὲν εἶνε ἰκανὴ νὰ ἄρῃ αὐτήν.

Εὐτυχῶς δὲ ἰκανὰ μέσα δύναται ὁ διδάσκαλος νὰ διαθέσῃ πρὸς καταπολέμησιν τῆς ὑποβολιμότητος τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. Ταῦτα δ' εὐχερῶς εὐρίσκει τις ἀνερευρῶν τοὺς ὄρους τῆς ὑπάρξεως τῆς ὑποβολῆς.

Εἰς ταύτην ὑπόκεινται ἄτομα, παρ' οἷς παρατηρεῖται εὐπιστία, στέρησις ἐν τῇ ἀντιλήψει καὶ τῇ διανοήσει, ἀδυναμία τῆς βουλήσεως, πνευματικῶν γνώσεων καὶ καθόλου ταπεινὸς βαθμὸς μορφώσεως κ.τ.τ. Ἐπειδὴ δὲ οἱ παῖδες ἐν μεγάλῳ βαθμῷ κέκτηνται τὰς ἰδιότητας ταύτας, διὰ τοῦτο καὶ ἐν μεγάλῳ βαθμῷ ὑπόκεινται τῇ ὑποβολῇ. Ὁ θελῶν ἐπομένως νὰ καταπολέμησιν τὴν ὑποβολιμότητα τῶν μαθητῶν ἅς ἐνίσχυῃ παρ' αὐτοῖς τὰς ἀντιθέτους πρὸς τὰς προειρημένας ἰδιότητας.

Εἰδικώτερον δὲ ὀφείλει νὰ τηρῇ ὁ διδάσκαλος τὰδε :

1. Ὄφείλει νὰ πλουτίξῃ τὴν συνείδησιν τοῦ παιδὸς διὰ γνώσεων ἀκριβῶν καὶ πλουσιῶν. Κατὰ ταῦτα ἡ ὀρθῶς τελουμένη διδασκαλία θεωρητέον ἀριστον μέσον καταπολέμησεως τῆς ὑποβολιμότητος.

2. Ὄφείλει νὰ ἀσκῇ τοὺς παῖδας εἰς τὸ ὀρθῶς παρατηρεῖν καὶ ὀξέως ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ὑποκει-

πόντων ταῖς αἰσθήσεις, διότι, ὅσοι τελειότεροι εἶνε ἀντιλήψεις τοσαύτῳ καὶ μονιμότερον ἐν τῇ συνείδησει διατελοῦσι καὶ τοσαῦτον δυσχερέστερον ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν ἐξωτερικῶν ἐπενεργειῶν ὑπόκεινται εἰς ἀλλοιώσιν.

3. Ὄφείλει νὰ ἀσκῇ τοὺς παῖδες εἰς τὸ αὐτοτελῶς διανοεῖσθαι καὶ ὑποβάλλειν εἰς ἀσθηρὰν κριτικὴν πᾶν πρᾶγμα, πᾶν γεγονός, πᾶσα ἐξωθεν προσφερομένην ἰδέαν. Ὁ ὀξέως καὶ ὀρθῶς διανοούμενος, ὁ φροντίξων πάντοτε νὰ προβαίῃ εἰς ἰδίας κρίσεις καὶ ἐξάγῃ κρίσιμα ἐπὶ τῇ βάσει αὐτοτελῶς ὑπ' αὐτοῦ σχηματισθέντων συλλογισμῶν, δυσχερῶς εἰσδέχεται ἀνευ βασάνων ξένας ἀντιλήψεις, ἰδέας, πεποιθήσεις.

Ἡ ὑποβολιμότης κατ' ἐξοχὴν προδίδει ἀδυναμίαν βουλήσεως. Ἐπομένως ἡ ἐνίσχυσις ἀπασῶν τῶν ἰδιοτήτων τῆς βουλήσεως συμβάλλεται ἀμέσως πρὸς ἄρσιν τῆς ἰδιότητος ταύτης.

5. Ὄφείλει προσέτι ὁ διδάσκαλος νὰ καλλιεργῇ ἐν τῷ προσήκοντι πάντοτε μέτρῳ τὴν φιλαυτίαν τοῦ παιδὸς καὶ ἐνίσχυῃ διὰ παντὸς τρόπου τὴν πεποίθησιν αὐτοῦ ἐφ' ἑαυτὸν. Ὁ κατέχων τὰς ἰδιότητας ταύτας θεωρεῖ ἀνάξιον ἑαυτοῦ νὰ ὑπείχῃ τοῖς ἄλλοις τυφλῶς καὶ νὰ καταβάλλῃ πᾶσαν προσπάθειαν, ὅπως ἀντιδρῇ κατὰ τῶν ξένων πίεσεων.

6. Ἡ ὑποβολιμότης ὑπάρχει κατὰ κανόνα παρ' ἀτόμοις, ὧν ὁ σωματικὸς ὀργανισμὸς εἶνε ἀσθενής. Προσπάθεια ἐπομένως τοῦ διδασκάλου πρὸς ἐπιρροασίαν τῶν σωματικῶν τοῦ παιδὸς δυνάμεων καὶ ἐδραίωσιν τῆς σωματικῆς αὐτοῦ ὑγείας πλὴν τῶν λοιπῶν ἀγαθῶν, ἅτινα συνεπάγεται, εἶνε καὶ μέσον τελειοφρόνον πρὸς καταπολέμησιν τῆς ὑποβολιμότητος.

7. Ἀριστον μέσον ὑποφυγῆς τῇ ὑποβολῇ ὑπὸ τοῦ παιδὸς εἶνε, ὡσάκις οὗτος περιπέσῃ εἰς ἀναλήθειαν τινὰ, ὡσάκις ἀλλοιώσῃ προτέρας αὐτοῦ ἀντιλήψεις περὶ πραγμάτων, νὰ ἄγωμεν αὐτὸν εἰς τὸ σημειῖον, ὥστε μόνον, τοῦ νὰ ἀναγνωρίξῃ τὴν πλάνην του. Πρὸς τοῦτο δὲ, ἐφ' ὅσον εἶνε δυνατόν, ἅς ἐπιδεικνύομε αὐτῷ τὸ πρᾶγμα, περὶ οὗ ἀναληθῶς ἐξεφράσθη καὶ ἅς ἀφήνωμεν αὐτὸν νὰ εὕρῃ μόνος τὰ σφάλματα εἰς ἃ ὑπέπεσε. Τὸ μέτρον τοῦτο ἰδίᾳ ἅς ἐφαρμόζωμεν ὡσάκις ὁ παῖς παρεσύρθη ὑπὸ ξένων ὑποβολῶν. Ἐχει παρατηρηθῆ, ὅτι κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον καὶ ἡ προσοχὴ τοῦ παιδὸς ἐνισχύεται καὶ ἡ παρατηρητικότης αὐτοῦ ὀξύνεται καὶ αἱ ἀντιλήψεις καὶ αἱ ἰδέαι αὐτοῦ κτῶνται σαφήνεια καὶ διάρκειαν καὶ ὁ ἐγωϊσμὸς αὐτοῦ ἐξεγείρεται. Οὕτω δ' ἐν τῷ μέλλοντι ἀνακύπτει ἀυθόρητος καὶ ζωηρὰ παρ' αὐτῷ ἡ ἀντίδρασις τῶν ὑποβολῶν ὁμοίᾳ φύσεως πρὸς ἐκείνας, εἰς ἅς ὀφείλονται τὰ σφάλματα, τὰ πρότερον γενόμενα ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀναγνωρισθέντα ὑπ' αὐτοῦ ὡς τοιαῦτα. Τοιαῦτα δ' εὐκαιρίας ὅπως προκαλῆται ὁ παῖς νὰ ἀσκῇ κριτικὴν ἐφ' ἑαυτοῦ, παρέχουσιν ἐν ἀφρονίᾳ ἡ διδασκαλία καὶ ὁ λοιπὸς σχολικὸς βίος. Καὶ ἀπὸ σκοποῦ δὲ δυνάμεθα νὰ ἐφαρμόζωμεν τὸ μέτρον τοῦτο ἐπὶ ἐκείνων ἰδίᾳ τῶν παιδῶν, ὧν μεγίστη εἶνε ἡ ὑποβολιμότης. Πρὸς εἰδικὴν καταπολέμησιν αὐτῆς, προσκαλοῦμεν τὸν παῖδα διὰ παραπειστικῶν ἐρωτήσεων ἢ ἄλλων μέσων νὰ περιπέσῃ εἰς πλάνην τινά, εὐθὺς δ' ἀμέσως ἅς ἄγωμεν αὐτόν, ὅπως ὁ ἴδιος ἀναγνωρίξῃ τὴν πλάνην του ταύτην.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

*Αριθ. Πρωτ. 18043

*Εν Αθήναις τῆ 20 Δεβρίου 1923

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

Πρὸς τοὺς Σ. Μητροπολίτας τῆς Παλαιᾶς
καὶ Νέας Ἑλλάδος

Λόγω τῶν ἐξαιρετικῶν διοικητικῶν ἀναγκῶν καὶ χάριν τῶν ἐπιχειρημένων ἐφορῶν, παρακαλοῦμεν, ὡς πρὸς οὐδὲν εἰς τὰς καθ' ὑμᾶς ἐνορ. ἐπιτροπείας καὶ χορηγίᾳ διπλοῦν μισθῶν εἰς τοὺς ἐφημερίους, ἱεροψάλτας, νεοκόρους καὶ λοιπὸν προδωπικῶν τῶν ἱερῶν Ναῶν καὶ ἐξοικληθῶν ἐν γένει.

Ὁ ὑπουργὸς
Θ. ΝΙΚΟΛΟΥΔΗΣ

Ἡ ὡς ἄνω ἐγκύκλιος, ἣτις ἐκδίδεται κατ' ἔτος, πρὸ τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Πάσχα, παρακαλεῖ καὶ τοὺς Μητροπολίτας τῶν Νέων Χωρῶν νὰ συστήσωσι τὴν χορήγησιν διπλοῦ μισθοῦ εἰς τοὺς ἐφημερίους. Μεγαλύτερα εἰρωνεῖα ταύτης δὲν δύναται νὰ γίνῃ, διότι οἱ ἐν ταῖς Νέαις Χώραις δυστυχεῖς ἐφημέριοι δὲν λαμβάνουν οὐδένα μισθόν. Εἰς τοὺς μακαρίους καὶ μοιρολάτρους, θὰ δοθῇ διπλοῦς καὶ ἡδυσμένοσ, ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν! Ἐν τούτοις ἄς μάθωσιν οἱ τὴν ὑπεριώδειον ὑπομονὴν κεκτημένοι ἱερεῖς ὅτι τὰ 2)5 τῶν κτημάτων τῆς Μονῆς Ἀσωμάτων (Ἀγ. Βασιλείου), τὰ ὅποια ἀφῆθησιν διὰ τὴν συντήρησιν τῶν πέντε! ἀκριδῶσ μοναχῶν τῆσ, ἀξιζοῦν ὑπὲρ τὰ 10 ἑκατομμύρια δραχμᾶσ, ἤτοι δι' ἑκαστον μοναχὸν ἀναλογεῖ περιουσία δύο ἑκατομ. δραχμῶν! Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὰς ἄλλασ Μονᾶσ. Ὅταν εἰσακέραιον ἐκέκτηντο αἱ μοναὶ τὰσ περιουσίας τῶν ἐπήρουν διὰ τὴν ἀξιοπρεπῆ μισθοδοσίαν τοῦ ἐνοριακοῦ κλήρου τῆσ Κρήτῆσ, διὰ τὴν συντήρησιν νοσοκομείων, πτωχοκομείων κλπ. καὶ ἄλλᾶ.... Καὶ τὰ 2)5 ἐν τούτοις σήμερον θὰ ἠδύναντο νὰ τὸν μισθοδοτήσωσιν, ἀλλὰ ποῶσ περὶ αὐτῶν θὰ μεριμνήσῃ;

—«Αἱ ἀθεϊστικαὶ καὶ ἀνατρεπτικαὶ ἰδέαι ποικιλοτρόπως, ὡσ γνωστόν, διαδιδόμενα: ἐκλόνισαν τὰσ πεποιθήσεισ πολλῶν παρὰ τῆ λαῶ καὶ ἐδημιούργησαν κατὰστασιν, ἐὰν μὴ ἐπικίνδυνον, ἀξίαν ὁμωσ πολλῆσ προσοχῆσ καὶ μερίμνησ». Οὕτωσ ἀρχεται ἡ ὑπ' ἀριθ. 2393 καὶ χρονολ. 11 Ἰαν. ἐ. ἔ. ἐγκύκλιος τῆσ Ἱερᾶσ Συνόδου τῆσ Ἐκκλησίασ τῆσ Ἑλλάδοσ πρὸσ τοὺσ Σεβ. Ἱεράρχασ αὐτῆσ, δι' ἧσ παρακαλεῖ αὐτοὺσ νὰ φροντίσωσιν καὶ τονώσωσιν τὸ χαλαρωθὲν θρησκευτικὸν συνκλισημικὸν ὄπλιτῶν τοῦ στρατοῦ διὰ κα-

ταλλήλου κηρύγματος. Ἡ τοιαύτη ἐνέργεια τῆσ Ἱερᾶσ Συνόδου, μετὰ παράκλησιν τοῦ Ἱπ. τῶν Στρατιωτικῶν, ἔχει οὐχὶ μικρὰν τὴν ἀξίαν. Ἀσ ἐπιδιωχθῆ ἡ θεραπεία ἔστω καὶ μετὰ τὴν ἐκδήλωσιν τῆσ ἀσθενοῖασ καὶ τοῦ κινδύνου. Ἀλλ' αἱ ἀθεϊστικαὶ καὶ ἀνατρεπτικαὶ ἰδέαι, αἵτινες ὡσ ὁμολογεῖ, ἐκλόνισαν τὰσ πεποιθήσεισ πολλῶν παρὰ τῆ λαῶ καὶ ἐδημιούργησαν κατὰστασιν ἐπικίνδυνον, οὐδαμῶθεν εὐρίσκουσι καταπολέμησιν πρὸσ ἐξουδετέρωσιν. Τὰ ἀποτελέσματᾶ τῶν ὁσημέραι ἐκδηλοῦνται. Τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα τοῦ λαοῦ καταπληκτικῶσ ἤρξατο μειούμενον, διότι εἰνε λαὸσ ἀνευ ποιμένων ἱκανῶν ν' ἀποκρούσωσι τὰσ ἐπιδρομᾶσ τῶν λύκων, οἵτινες συντεταγμένοι ἐπιδιώκουσι τὴν ὑπονόμεωσιν τῶν ἐνοειῶν, θρησκεία — Οἰκογένεια — Πατρίσ. Ἐὰν ἀντὶ 8 χιλ. ἀμαθῶν, πεινῶντων καὶ ρακενδύτων ἱερέων, ἡ Ἑλλάσ εἶχε τοὺσ ἡμῖσεισ, ἀλλὰ μερφομένους ὡσ ἀπαιτεῖ ὁ 20ὸσ αἰὼν, διαλακτοὺσ ἕνα καὶ ἕνα, με ἀξιοπρεπῆ μισθοδοτήσιν, συσσωματομένους, ὀργανωμένους, με κοινὸν πρόγραμμα δράσεωσ, ποὺ κάθε Κυριακῆν τέσσαρεσ χιλιάδεσ ἐμπνευσμένοι κήρυκεσ νὰ συναρπάζωσι καὶ νὰ ὀδηγῶσι εἰς τὴν χριστιανικὴν ἀρετήν, αἱ ἀθεϊστικαὶ καὶ ἀνατρεπτικαὶ ἰδέαι δὲν θὰ εὐρίσκον ἔδαφοσ. **Μόνον διὰ μορφωμένων καὶ ὀργανωμένων ἐγγύμων καὶ μόνον ἱερέων, δύναται ἀποτραπῆ ἡ ἐπιδρομητῶν ἀποδεκατιζόντων τὸ ποῖμνιον λύκων.** Νῦν ὁμωσ «Ὁ λαὸσ ἀπαιδευτοσ, οἱ ἱερεῖσ ἀμαθεῖσ, ἡ Ἐκκλησία οἶκος ἐμπορίου, οἱ ἐπίσκοποι τὴν πόλιν ταύτησ ἡγνόησαν, ἄλλοθεν τὴν εἰσοδον ἑαυτοῖσ ἐξωνόμενοι: ἐὰν φέρητε σερμίδαλιν μάταιον ἔσται: θυμίαμα ὀδε λυγμῖαι μοι ἔσται, νηστείαν καὶ ἀργίαν καὶ τὰσ ἐφορᾶσ ὀδῶν μισοῖ ἡ ψυχὴ μου (λέγει Κύριοσ). Τὸ Ἐδαγγέλιον, ἀργεῖ, ἡ πονηρία τιμᾶται: τὸ πάθοσ ἀνθεῖ: ἡ ἀρετὴ ἐμαρᾶνθη: εἰ τι προσφιλέσ, εἰ τι εὐφημιον, πάντα ἀπονέκρωται καὶ πεπᾶτηται: καὶ ἡ πίστισ ἡ ἀπλή καὶ ἀμόμητοσ καὶ ἀγία μετέδελεν ἤδη εἰς μύθοσ γραιδίον καὶ γεροντίων δεισιδαιμόνων», ὡσ ὁ διδάσκαλοσ τοῦ γένουσ Νεόφυτοσ Λούκασ λέγει.

Ἡ βριδύτης τῆσ ταχυδρομησεωσ τοῦ φύλλου τῆσ 1ης Ἰανουαρίου (ἀριθ. 14-15), συνέθη ἐκ λόγων ἀνεξερτήτων τῆσ θελήσεωσ μασ. Ζητοῦμεν συγγνώμην.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

Παρακαλοῦνται οἱ κ. κ. συνδρομηταὶ τῆσ «Νέασ Ζωῆσ» ὅπωσ ἐμβάσωσιν ἡμῖν τὴν συνδρομὴν τῶν διὰ ταχυδρομικῆσ ἐπιταγῆσ ἡ ἐντὸσ συστημένησ ἐπιστολῆσ. Αἱ ταχ. ἐπιταγῆ νὰ ἐκδίδωνται διὰ τὸ ταχυδρομικὸν γραφεῖον Βάμου.

Πᾶσ συνδρομητῆσ, ὁστις ἠθελεν ἐγγράφει νέον τινα ἄλλον συνδρομητὴν μετὰ τῶν φίλων καὶ γνωρίμων του, καὶ ἀποστελεῖ τὴν συνδρομὴν του μετὰ τῶν τελῶν συστημένησ ἐπιστολῆσ, θέλει λάθει ἕνα πεντάδραχμον λαχείον (τοῦ Λαϊκοῦ Λαχείου), δυνάμενον εὐνοούσεσ τῆσ τύχησ νὰ κερδίση 10) χιλ. δρ. (Τὸ λαχείον θὰ ἀνήκη εἰς ἀμφοτέρουσ, τὸν παλαιὸν καὶ νέον συνδρομητὴν.

—Δύο νέοι συνδρομηταὶ ἀμικ τῆ ἐμβάσει τῆσ συνδρομῆσ τῶν μετὰ τῶν τελῶν συστημένησ ἐπιστολῆσ, θέλουσιν ὁμοίωσ λάθει ἕνα πεντάδραχμον λαχείον, (τὸ ὅποτον θὰ ἀνήκει καὶ εἰς τοὺσ δύο).